

11. III. 1949
1160

48

ČASOPIS KATOLICKÉHO DUCHOVENSTVA

EPHEMERIDES THEOLOGICAE CLERI CATHOLICI

VEDOUCÍ A ODPOVĚDNÝ REDAKTOR

DR KAREL KADLEC,

PROFESOR UNIVERSITY KARLOVY

VYDÁVÁ

VĚDECKÝ ODBOR KŘESŤANSKÉ AKADEMIE

1949

VK Olomouc

2650425337

ROČNÍK 89. (114.)

SEŠIT **1-2**

Časopis katolického duchovenstva

vychází desetkrát do roka. Vydává Vědecký odbor Křesťanské akademie v Praze II, Národní 6. Vedoucí a odpovědný redaktor dr. Karel Kadlec, profesor Karlovy university. — Předplatné na celý ročník 120 Kčs. — Tisknou a expedují Č. A. T. Českomoravské tiskařské a vydavatelské podniky v Praze. — Redakce a administrace: Praha-Dejvice, Zelená ul. 15. Telefon 734-53. Číslo účtu Poštovní spořitelny v Praze: 207.305.

Obsah

POJEDNÁNÍ

- Dr Antonín Salajka: Autokefalie ruské pravoslavné církve 1
Dr Václav Bogner: Pochází člověk po stránce tělesné ze zvířat? . . . 12
Dr Josef Buryšek: Aktivní účast při mši svaté 17

DROBNÉ ČLÁNKY

Nejnovější nález hebrejských rukopisů Starého Zákona. — Facultas biritualismi. — Večerní mše sv. — Zmírnění eucharistického postu. — Arcibiskup Dr Karol Kmeťko. — Sbor doktorů theologie pražské Karlovy university. — Msgre ThDr Ludvík Matoušů. — ThDr Augustin Alois Neumann. — Msgre ThDr Oldřich Karlík 23—28

LITERATURA

Dr Jan Kap. Vyskočil: Arnošt z Pardubic a jeho doba. (Kadlec.) — Příjď, radosti věčná! — Pojďme k Bohu! — Česká neděle. — P. Bohumil Spáčil: Psallite Regi Nostro. — P. Ambrož M. Svatoš: Blahoslavená Zdislava. — Vladimír Sokol: K Colovu překladu Nového Zákona 29—32

2260/89

Autokefalie ruské pravoslavné církve

Dr Antonín Salajka, Praha

vě zvlášt-
autokefalie
patriarcha
kví k ná-
církvního

podle zá-

hlišují od
olické na-
rchického
i jakožto
předsta-
ností, na-
mo, autokefální
řinské o papeže
Východě

i na Západe a která byla také uznávána, naproti tomu stanoví tolik nezávislých čili autokefálních církví, kolik jest politických útvarů státních. Zastánci autokefálního systému se dovolávají 34. kánonu apoštolského, kde se praví, že biskupové každého národa mají uznati toho, který jest mezi nimi primas, za svou nejvyšší hlavu. Tímto kánonem byly uspořádány církevní provincie čili metropole. Slova »každého národa« vykládají ve smyslu národa politicky nezávislého, tedy politického útvaru státního. Dovolávají se též 28. ká-

¹⁾ Srv. Žurnal moskovskoj patriarchii 1948, č. 4, 22—25: K pjatisot-letnemu jubileju avtokefalii svjatoj rusknoj pravoslavnoj cerkvi.

15. 11. 1950

-6994

Časopis katolického duchovenstva

vychází desetkrát do roka. Vydává Vědecký odbor Křesťanské akademie v Praze II, Národní 6. Vedoucí a odpovědný redaktor dr. Karel Kadlec, profesor Karlovy university. — Předplatné na celý ročník 120 Kčs. — Tisknou a expedují Č. A. T. Českomoravské tiskařské a vydavatelské podniky v Praze. — Redakce a administrace: Praha-Dejvice, Zelená ul. 15.

Telefon 734-53. Číslo účtu Poštovní spořitelny v Praze: 207.305.

Obsah

P. J.

POJEDNÁNÍ

- Dr. Antonín Sedláček: *Antiochie a její pravoslavné církve* 12
Dr. Václav Bogner: *Proč a jak se stává zvirat?* 12
Dr. Josef Hurych: *Alfons a jeho svět* 17
Dávám Vám tři vědomí, a tím, že předplatíte, přispíváte k dobru.

Nejnovější nálet hebrejských vědců na vědu — Facultas bí-
tualismi. — 17. V. 1949

- Dr. Karol Kmeť: *Sbor duchovních v Karlově university* —
Msgr. ThDr. Luc: *ThDr. Aloisius Josef Neumann* — Msgr.
ThDr. Oldřich Kai: 23—28

LITERATURA

- Dr. Jan Kap. Vyskočil: *Arnošt z Pardubic a jeho doba. (Kadlec.)* — *Příjď, radosti věčná!* — *Pojďme k Bohu!* — *Česká neděle.* — P. Bohumil Spáčil: *Psallite Regi Nostro.* — P. Ambrož M. Svatoš: *Blahoslavená Zdislava.* — Vladimír Sokol: *K Colovu překladu Nového Zákona* 29—32
-

P. T.

Devolujeme si Vám oznámiti, že ministerstvo informací a osvěty zrušilo výměr, kterým bylo dáno povolení tisku Časopisu katolického duchovenstva.

Dáváme Vám to na vědomí, s tím, že částka Vámi evange. listu zaslaná jako předplatná, zůstává k dobru.

17. V. 1949

Praha, květen 1949.

Administrace Časopisu kat.
duchovenstva, Praha, Dejvice,
Proboštská 3.

Časopis katolického duchovenstva

vychází desetkrát do roka. Vydává Vědecký odbor Křesťanské akademie v Praze II, Národní 6. Vedoucí a odpovědný redaktor dr. Karel Kadlec, profesor Karlovy university. — Předplatné na celý ročník 120 Kčs. — Tisknou a expedují Č. A. T. Českomoravské tiskařské a vydavatelské podniky v Praze. — Redakce a administrace: Praha-Dejvice, Zelená ul. 15. Telefon 734-53. Číslo účtu Poštovní spořitelny v Praze: 207.305.

Dr Antonín Salaj

Dr Václav Bogner

Dr Josef Euryšek

Nejnovější nálezy
tualismi. —

Dr Karol Kmeľ

Msgre ThDr Luc

ThDr Oldřich K

LITERATURA

Dr Jan Kap. Vyskočil: Arnošt z Pardubic a jeho doba. (Kadlec.) — Příjd', radosti věčná! — Pojďme k Bohu! — Česká neděle. — P. Bohumil Spáčil: Psallite Regi Nostro. — P. Ambrož M. Svatoš: Blahoslavená Zdislava. — Vladimír Sokol: K Colovu překladu Nového Zákona 29—32

2260/89

Autokefalie ruské pravoslavné církve

Dr Antonín Salajka, Praha

I.

Ve dnech 8.—18. července 1948 byly konány v Moskvě zvláštní slavnosti na památku 500. výročí zřízení vlastní autokefalie (samostatnosti) ruské pravoslavné církve. Moskevský patriarcha Alexij pozval hlavy všech samostatných pravoslavných církví k návštěvě Moskvy, kde s nimi projednal důležité otázky církevního života a vzájemného poměru pravoslavných církví.

Autokefalie ruské pravoslavné církve byla zřízena »podle zákonů sv. apoštolů a sv. všeobecných sněmů«.¹⁾

Východní odloučené církve se na první pohled odlišují od Církve katolické t. zv. autokefálním systémem. Podle katolické nauky jest Církev z božského práva společností monarchického zřízení, podřízená jedné nejvyšší hlavě (římskému papeži jakožto nástupci sv. apoštola Petra), řecko-ruští bohoslovci však představují Církev Kristovu jako souhrn více církevních společností, navzájem neodvislých čili autokefálních. Jak je zřejmo, autokefální systém popírá všeobecnou (universální) pravomoc římského papeže nad celou Církví, kterou vykonával od nejstarších dob na Východě i na Západě a která byla také uznávána, naproti tomu stanoví tolik nezávislých čili autokefálních církví, kolik jest politických útvarů státních. Zastánci autokefálního systému se dovolávají 34. kánonu apoštolského, kde se praví, že biskupové každého národa mají uznati toho, který jest mezi nimi primas, za svou nejvyšší hlavu. Tímto kánodem byly uspořádány církevní provincie čili metropole. Slova »každého národa« vykládají ve smyslu národa politicky nezávislého, tedy politického útvaru státního. Dovolávají se též 28. ká-

¹⁾ Srv. Žurnal moskovskoj patriarchii 1948, č. 4, 22—25: K pjatisotletnemu jubileju avtokefalii svjatoj russkoj pravoslavnoj cerkvi.

15. 11. 1950

-6994

nonu chalcedonského, jenž povýšil cařihradského patriarchu nad jiné východní patriarchy, uděliv mu nejen čestné prvenství, nýbrž i prvenství pravomoci z důvodu, že Cařihrad jako sídlo císařské stal se předním městem říše. Z toho dovozují přívrženci autokefalismu, že, stane-li se některé město hlavním městem říše neb národa politicky nezávislého, tu biskup toho místa stává se současně nadřízeným ostatních biskupů, církev pak té země nabývá práva, aby se stala nezávislou čili autokefální.²⁾

Někteří však rozumějí slovu *ethnos*, národ, v 34. kánonu apoštolském v jiném smyslu, totiž určité národní rasy, pocházející z téhož kmene a užívající téže řeči. Důsledkem tohoto názoru jest, že se tvoří částečné církevní celky všude tam, kde jsou věřící příslušníci k téže národní rase; i když v tom území jest už jiná církevní hierarchie zřízena. Je to t. zv. *fyletismus* (od slova *fylé* rasa, kmen). To se uskutečnilo zejména u Bulharů, ještě před dosažením politické nezávislosti, vznikem bulharského exarchátu. Cařihradský patriarcha ovšem proti tomu protestoval na synodě r. 1872 spolu s patriarchou alexandrijským, antiochijským, arc. cyperským a 25 východními metropolity. Bulharská církev byla vyloučena z východní pravoslavné církve. Slovanské východní církve spolu s rumunskou však svého spojení s církví bulharskou nepřerušily. V dnešní době *fyletismus* není jen u Bulharů, nýbrž i v jiných zemích, na př. mezi ruskými emigranty, ve Spojených státech severoamerických, v Sovětském svazu, v Československu, v nichž jsou vedle sebe zřízeny různé národní církevní hierarchie. Cařihradský patriarcha se ovšem stavěl proti těmto snahám a osoboval si církevní pravomoc na př. nad ruskými emigranty, nad Řeky v Americe a j., leč nesetkal se vždy s úspěchem.³⁾

Přívrženci autokefálního systému východních církví prohlašují, že už od počátku měla vlastně celá Církev takové zřízení. K témuž názoru se přiklání také starokatolický prof. F. Heiler⁴⁾, který se snaží dokazovati na základě obsáhlého materiálu, že původně také

²⁾ Srv. M. Jugie, *Theologia dogmatica christianorum orientalium ab Ecclesia catholica dissidentium*, IV. Parisii 1931, 240 dd.

³⁾ Srv. M. d'Herbigny, *L'âme religieuse de Russes*, *Orientalia christiana*, vol. III, n. 11. Romae 1924, 59—70. — M. d'Herbigny—A. Deubner, *Evêques russes en exil. Douze ans d'épreuves* (1918—1930), *Or. chr.* n. 67. Romae 1931.

⁴⁾ Srv. *Altirkchliche Autonomie und päpstlicher Zentralismus*. München 1941, 1, 3—184; srv. náš referát o knize v *Čas. katol. duch.* 1943, 44—47.

západní Církev měla podobnou mnohotvárnost jako východní církev, že sestávala z řady autonomních církevních těles, z nichž každé mělo své samostatné zřízení, svou vlastní liturgii a bylo těsně spjato se životem lidu. Uvádí pak tyto západní autonomní církevní provincie: církev severoafrickou, španělskou — západně-gotskou církev mozarabického obřadu, církev galskou a franckou, milánskou církev ambrosiánského obřadu, církev benátskou, církev keltickou (britskou, irskou a skotskou) a konečně »ariánské« církve germánské. Všechny západní pravověrné církevní provincie, podobně jako východní, uznávaly podle Heilera autoritativní přednost římského Stolce. Toto prvenství nebylo však původně jak na Západě, tak na Východě spojeno s aktivní církevní pravomocí. Západní církve byly po celá staletí zrovna tak svobodné od každého centralistického vedení, jak je tomu dodnes u církví východních.⁵⁾

Představíme-li si dnešní katolickou Církev s její jednotou v učení, bohoslužbě a církevním zřízení, domníváme se, že tomu tak bylo od počátku. To jest podle Heilera velký omyl. Centralistická, jednotná Církev povstala teprve dlouhodobým vývojem.⁶⁾

Myšlenka zemských, národních církví žila podle téhož autora ve středověku a oživila reformaci v Německu, Skandinávii a Anglii. Avšak také v katolické Církvi v Německu oživila na rozhraní 18. stol. myšlenka německé národní církve (Febronius, později J. Dollinger). Starokatolicismus, reformní katolicismus a pod. ukazují podle Heilera, jak hluboce je zakořeněna stará myšlenka křesťanské germánské církve.⁷⁾

K Heilerovým vývodům nutno poznamenati, že různé bludy, obyčeje v bohoslužbě, církevním životě atd., různé národní, lidové prvky v křesťanství netvoří přece hned samostatnou církevní provincii. Přes všechny takové rozdíly a odlišnosti, jichž nelze popírat, je přece rozhodujícím vědomí příslušnosti církevních provincií k jednotnému celku, k Církvi Kristově, představované náměstkem Kristovým, římským papežem.

Dějiny nám podávají však nejedno svědectví, že postavení naprosto nezávislé, tedy autokefální, měla vlastně jediná církev římská, kdežto ostatní čtyři patriarchové východní (cařihradský, ale-

⁵⁾ Uv. kn. 185.

⁶⁾ Uv. kn. 1.

⁷⁾ Tamže 182 dd.

xandrijský, antiochijský a jerusalemský) byli pouze relativně nezávislí, uznávající římského biskupa za nejvyšší hlavu Církve. Uvnitř svého patriarchátu byli ovšem nezávislí. Autokefální byly v prvních dobách ony metropolitní stolce, které byly vyňaty z pravomoci patriarchovy, mohly si voliti biskupy a samy se řídily. Tak na př. koncil efeský r. 431 vyňal církev na ostrově Cypru z pravomoci patriarchy antiochijského a učinil ji na něm nezávislou, autokefální. Než i to byla jen relativní nezávislost. Jiný druh autokefalie představují t. zv. katolikáty, význačnější to metropole, jichž primas (ὁ καθελικος) podléhal některému z východních patriarchů, tak na př. katholikos Persie a Seleucie byl pod patr. antiochijským, katholikos Ethiopie pod patr. alexandrijským.⁸⁾

O prvním exarchátu bulharském (924—1019) není snadné říci, zdali byl naprosto nezávislý, autokefální. Zdá se, že Bulhaři v té době nepřerušili naprosto svého spojení s církví římskou. Druhý bulharský patriarchát (1204—1393) byl nejdříve spojen s církví římskou, potom upadl do církevního rozkolu východního. Totéž se stalo i s patriarchátem srbským v Peči (1346—1459). Na území bývalé říše turecké bylo několik autokefalií, především východní patriarcháty (čtyři), potom církev na Cypru, bulharský patriarchát v Ochridě (1393—1767), srbský patriarchát v Peči (1557—1766) a katolikát iberský. Rovněž na území bývalé říše rakousko-uherské bylo před první světovou válkou 1914—1918 několik autokefálních církevních celků.⁹⁾

II.

Křesťanství pronikalo na Rus již v 9. stol. ze Západu i z Východu, a to prostřednictvím normanských, skandinavských Varjagů, kteří se v 10. a 11. stol. smísili s domácím slovanským obyvatelstvem v jediný národ, který byl nazýván od řeckých dějepisců Rós, Rusové. Varjagové-Rusové založili také první dynastii, jejichž dva princové, Askold a Dir, se usadili v Kyjevě. Byli jednak obchodníky na cestě od Baltického moře do Cařihradu, jednak sloužili jako vojáci slovanským knížatům i Řekům. Měli proto na severu a na zá-

⁸⁾ Srv. Jugie, uv. kn. 270 dd.

⁹⁾ Srv. R. Janin, *Les églises orientales et les rites orientaux*. 3 éd. Paris 1935.

padě styky s křesťanstvím západním (latinským), v Byzanci pak s křesťanstvím východním (byzantským). Misse cařihradského patriarchy Fotia k Rusům (po r. 860) byla asi přechodná. První křesťanský kníže varjažsko-ruský Askold byl usmrcen od Olega (879—912), prvního knížete v Novgorodě. S ním zahynul patrně i byzantský biskup a jeho proselyt. Za Olegova nástupce Igora (912—945) byla už v Kyjevě obec křesťanská. Křesťanství nebylo ovšem v polovině 10. století v Kyjevě tak silné, aby se mohlo státi náboženstvím státním. Vdova po Igorovi, kněžna Olga (945—964), přijala křest kolem r. 954—955, pravděpodobně podle západního obřadu v křesťanské obci kyjevské a nikoli v Cařihradě, jak tvrdí ruští kronikáři a byzantští dějepisci. Konstantin Porfyrogenetos píše o kněžně Olze při její návštěvě v Cařihradě (r. 957) již jako o křesťance a o jejím křtu se vůbec nezmiňuje.

Hlavní zásluhu o pokřesťanění Rusi má kníže sv. Vladimír (987—1015), nejdříve kníže novgorodský, potom kyjevský. Zprávy starých ruských legend, zachovaných v letopisech Nestorových, v nichž jest pokřesťanění Rusi a obrácení sv. Vladimíra vyličeno legendárně, obsahují podle novějších dějepisců a badatelů (E. Golubinskij, Šachmatov, M. Priselkov, N. de Baumgarten, A. M. Amann, M. Jugie a j.) nezaručené pověsti, pocházející od nějakého Řeka (z 11. až 13. stol.), který pokřesťanění Rusi řecky přibarvil a vychválil řeckou víru nad ostatní. Chtěl tak zahladiti každou stopu západního vlivu při obrácení ruského lidu a při začátcích jeho církevní organisace. Podle starých památek ruské literatury z 11. stol., objevených v 19. stol. (Slovo o zakoně i blagodatí, sepsané metropolitou Ilarionem, Pochvala knjazu Vladimíru od mnicha Jakuba a Život sv. Borise a Glěba od mnicha Nestora) kníže Vladimír přijal křesťanskou víru z vlastního popudu, pravděpodobně od kněze varjažského, západního obřadu (asi r. 987). Jugie soudí, že první církevní organisace na Rusi byla zřízena v dohodě s Římem. Kyjevské Rusko, jak dokázal v nejnovější době sovětský učenec N. Nikolskij, podléhalo vlivu západních Slovanů, k nimž přinesli křesťanství sv. Cyril a Metoděj. Prof. Grivec se domnívá, že v kyjevské Rusi byla hned od počátku zavedena slovanská bohoslužba, která se tam udržela až do jejího připojení k cařihradskému patriarchátu. Slovanské kněze a slovanské bohoslužebné knihy dostali Rusové jednak ze zemí česko-moravských, jednak z tehdejšího Bulharska,

kde byla slovanská bohoslužba po jejím vypuzení z říše Velkomoravské v rozkvětu.

Je pozoruhodné, že řecké prameny o ruské církvi a kyjevské metropoli až do 11. stol. mlčí. Přesto nám kroniky, na př. Ipatijevova, Nikonova a t. zv. Stepennaja kniga uchovaly zmínky o stycích ruských knížat (Jaropolka, Vladimíra, Jaroslava) se Stolcem římským. Zničení bulharského království (r. 1018) přivedlo Jaroslava k definitivní dohodě s Byzancí. Tehdy také nad obřadem západním nabyt v Rusku převahy obřad byzantský (s jazykem slovanským, případně řeckým). Roku 1038 byl nastolen na kyjevský stolec řecký biskup Theopemptos, čímž se octla ruská církev v závislosti na cařihradském patriarchovi. Úplné připoutání ruské církve na Cařihrad však nutno posunouti až za smrt Jaroslava (r. 1054), ba ještě dále. Teprve Jan II. (1077—1089) zahajuje souvislou řadu kyjevských metropolitů řeckého původu.

I když se východní Slované pomalu přiklonili k víře a církvi byzantské, nepřerušili svého spojení s evropským Západem. Východní církevní rozkol (r. 1054) nepřevodl kyjevskou Rus hned do byzantského světa a neodcizil ji západnímu světu. Kyjevská Rus a vůbec kyjevští Rurikovci byli v 10. až 12. stol. stále ve styku se západními zeměmi, zvláště se Skandinavií. Teprve od vpádu tatarského do Evropy se stával tento styk řidkým. Poměr ruské církve k západoevropskému, katolickému světu se změnil teprve později, až ve 13. až 15. stol. Přispěla k tomu jednak zeměpisná poloha východních slovanských zemí, jednak stálá propaganda cařihradské církve (zvláště po třetí křížové výpravě), která vštěpovala ruským lidem nepřátelství a nesnášenlivost k Římu a všemu katolickému. Nelze také zapomenouti na tatarskou nadvládu (od první poloviny 13. stol.). A tak se začali východní Slované ubírat jinými cestami nežli evropský Západ se svými národy, což nám dosvědčují celé bohaté dějiny evropského Ruska až do doby přítomné.¹⁰⁾

¹⁰⁾ K počátkům křesťanství na Rusi srv. na př. E. Golubinskij, *Istorija russkoj cerkvi*, I, Moskva 1881; M. Priselkov, *Očerki po cerkovno-političeskoj istorii Kievskoj Rusi*, Petrograd 1913; F. Dvorník, *Les Slaves, Byzance et Rome au IX s.* Paris 1926; N. de Baumgarten, *Saint Vladimir et la conversion de la Russie*, Rome 1932; A. M. Amann, *Kirchenpolitische Wandlungen im Ostbaltikum bis zum Tode Alexander Newski's*, Rom 1936; M. Jugie, *Les origines romaines de l'Église russe* (*Échos d'Orient*, t. XXXVI, Paris 1937); A. Vasiliev, *The Goths in the Crimea*, Cambridge, Massachus-

III.

Kyjevská Rus se dostala v závislost na cařihradském patriarchovi a tvořila jednu z jemu podřízených eparchií. Za knížete Vladimíra měla ruská církev dosti širokou nezávislost na Cařihradu. Byl to jistý stupeň autokefálnosti, který však byl ke konci života Vladimírova zrušen.⁴¹⁾ Až do vpádu tatarského (v první polovině 13. stol.) byli kyjevští metropolité jmenováni a dosazováni z Cařihradu. Pouze dvakrát se Rusové pokusili sami si posvětit a nastolit metropolitu. Avšak i tady nakonec uznali vrchní moc patriarchovu. Když kníže Jaroslav vedl tříletou válku s Cařihradem (1043—1046) a po válce Řekové nespěchali s nastolením nového metropolity kyjevského, tu Jaroslav sám, bez cařihradského patriarchy, jmenoval na kyjevský stolec prvního ruského metropolitu Ilariona (r. 1051). Styky s cařihradským patriarchátem byly přerušeny. Tento stav trval až do r. 1055. Nutno zvlášť upozorniti na tuto okolnost, že rozdělení církve východní a západní se uskutečňovalo právě tehdy, kdy Rusové nebyli v žádném spojení s Cařihradem. Papežští legáti (mezi nimi i budoucí papež Štěpán IX.) se vraceli z Cařihradu oklikou přes Kyjev, kde byli uvítáni a pronesli exkomunikaci proti Řekům.

Řekové svou obratností dosáhli smíru s Ruskem a poslali Rusům (r. 1055) nového řeckého metropolitu, takže prvotní stav byl zase obnoven. V době vlády Vsevoloda Olgoviče kyjevský metropolita Michal (r. 1145) byl nucen opustiti svůj stolec a uchýliti se do Cařihradu. Za trest vydal zákaz konati v jeho nepřítomnosti bohoslužby v kyjevském hlavním chrámě sv. Sofie. Patriarcha pod vlivem Michalovým se zdráhal nastolit nového metropolitu. A tu r. 1147 kníže Izjaslav Mstislavič, nástupce Vsevolodův, jmenoval bez cařihradského patriarchy na kyjevský stolec nového ruského metropolitu Klimenta, který se tam udržel až do r. 1155, kdy musil prchnouti a ustoupiti novému řeckému metropolitovi Konstantinovi.

Podle E. Golubinského ruská církev měla dávno právo na auto-

sets 1937; V. Laurent, *Aux origines de l'Église russe* (Échos d'Orient, t. XXXVIII, Paris 1939); J. Macůrek, *Dějiny východních Slovanů*, I, Praha 1947; M. de Taube, *Rome et la Russie avant l'invasion des Tatars* (IX—XIII siècles), Paris 1947, a j.

⁴¹⁾ O autokefálnosti ruské církve srv. Golumbinskij, uv. kn. I, 262 dd.

kefalii¹²⁾, což potvrzují její dějiny. N. Muravjev¹³⁾ poukazuje především na to, že ruský národ převzal od Byzance křesťanskou kulturu, která v něm přinesla v krátké době překrásné plody (metropolita sv. Ilarion, kyjevsko-pečerský klášter s jeho náboženským a národním významem, kyjevsko-pečerský Paterik s jeho hlubokou mravní náplní). K tomu přistupuje dále řada významných osobností svatého života, které ukazují duchovní zralost ruské pravoslavné církve (metropolita sv. Petr, sv. Alexij, sv. Štěpán Permský, zvláště pak sv. Sergij Radoněžský). Ruská církev přispívala i k rozvoji ruského státu. Čím blíže k 15. stol., tím více se jevila nutnost nezávislosti ruské církve na cařihradském patriarchovi. Ruských metropolitů na kyjevském stolci stále přibývalo (metropolitě Cyril II., sv. Petr, sv. Alexij).

Od doby tatarského vpádu poměr ruské církve k cařihradskému patriarchovi se počal měnit. Ve spojení s tureckým nájezdem z Asie upadla Byzanc do rukou čtvrté křižácké výpravy. Ruští metropolité se počali častěji svěřiti doma, v Cařihradě pak se ucházeli pouze o potvrzení. To trvalo po celá dvě století, až do poloviny 15. stol. Cařihradští patriarchové se dopouštěli též různých přehmatů. Tak na př. po smrti metropolity sv. Alexija (r. 1378) v době dvaceti let následující cařihradský patriarcha dosadil na kyjevský stolec dva, ba i tři metropolity současně.

Na začátku tatarského vpádu bylo zpuštěno mnoho klášterů a kostelů, také mnozí kněží, biskupové a mniši byli povražděni, avšak po ustálení poměrů byli Tataři k církvi celkem snášenliví. Před vpádem Tatarů do Kyjeva uprchl odtud řecký metropolita Josef do Cařihradu, a tu kníže Daniel Haličský zvolil za jeho nástupce ruského biskupa Cyrila III. (r. 1242), který přijal svěcení v Cařihradě. Nelze tu opominouti, že v době metropolity Cyrila papežský legát korunoval knížete Daniela na krále, při čemž ruští biskupové spolucelebrovali s latinským duchovenstvem.¹⁴⁾ Cyrilovým nástupcem se stal zase Řek, metropolita Maxim (r. 1283), za něhož po zpuštění Kyjeva Tatarsy r. 1299 byl metropolitní stolec přenesen do Vladimíru.

¹²⁾ Srv. uv. kn. II, 513.

¹³⁾ Srv. Žurnal mosk. patr. 1948, č. 4, 22 dd.

¹⁴⁾ Srv. t. zv. Ipatijevský letopis r. 1255, Golubinskij, uv. kn. I, 2, 87.

Po smrti Maximově cařihradský patriarcha vysvětil na metropolitu sv. Petra (r. 1308) a poslal jej do Vladimíru. Petr utužoval kázeň duchovenstva i laiků, nebyl však v dobrém poměru se svým panovníkem velkoknížetem Michalem Tverským, zdržoval se nejčastěji v Moskvě, kde si přál býti i pochován. Vyslovil přání, aby tam žili i jeho nástupcové. To nemělo ovšem kanonického významu, avšak Moskva se stala střediskem ruské církve shodou dějinných okolností. Po smrti sv. Petra (r. 1326) moskevský kníže Ivan Daniilovič poslal do Cařihradu ruského opata Theodora se žádostí, aby tento byl ustanoven metropolitou. Velkokníže Alexander Tverskoj, syn Michala, který byl nepřitelem sv. Petra, se však přičiňoval o to, aby moskevský kandidát byl zamítnut a místo něho ustanoven metropolitou Řek Theognost. Patriarcha vyhověl. Roku 1327 však místo Alexandra se stal panovníkem moskevským kníže Ivan, který nabídl metropolitovi Theognostovi, aby se přestěhoval do Moskvy. Theognost tak učinil a metropolitní stolec byl přemístěn do Moskvy, kde mělo býti středisko nejen církevního, nýbrž i politického života.

V druhé polovině 14. stol. žil v Rusku světec Sergij Radoněžský, který má pro Východ asi tentýž význam jako sv. František z Assisi na Západě. Nejednou zprostředkoval mezi moskevskými a tverskými knížaty a chápal dějinné poslání Moskvy jako střediska budoucího jednotného státu. Moskva měla výhodnou zeměpisnou polohu, jsouc přirozeným střediskem ruského státu. Moskevská knížata stále zvětšovala svou moc i území, které v 15. stol. bylo až třicetkrát větší proti původním rozměrům. Významu Moskvy prospěla i ruská církev tím, že tam přenesla svůj metropolitní stolec. Metropolita Theognost kanonisoval ostatky sv. Petra, jehož hrob v Moskvě se stal duchovním střediskem státu. Po smrti Theognostově se stal metropolitou sv. Alexej (r. 1354), který byl ustanoven regentem v době nezletilosti knížete Dmitrije. Spojoval ve svých rukou duchovní i světskou moc. Po smrti metropolitů Alexeje (r. 1378) nastaly v ruské církvi rozhárané poměry, které trvaly přes deset let. O moskevský metropolitní stolec zápasili Michal, Cyprian, Pimen a Dyonisij. Nakonec Cyprian se stal (r. 1390) po druhé metropolitou. Nedlouho před smrtí knížete Dmitrije (r. 1389) navštívili Moskvu legáti papeže Urbana IV., kteří nabízeli Moskvě, aby se zbavila rozháraných církevních poměrů tím, že by uznala kanonickou podřízenost římskému papeži. Leč kníže zemřel, na Rus

se vrátil Cyprian a tak papežská misse se nesetkala zatím s úspěchem.

V té době značně poklesla u Rusů autorita cařihradského patriarchy. Metropolita Cyprian vedl zápas s Novgorodem, jehož arcibiskup se snažil o církevní nezávislost. Cyprian také pořídil překlady bohoslužebných knih a pozměnil liturgický řád. Nutno též připomenouti, že Cyprian byl horlivým stoupencem sjednocení Církve. Spolu s litevským knížetem Jagellem usiloval r. 1396 o jednotu s Římem. Oba napsali cařihradskému patriarchovi dopisy a radili mu, aby svolal v Rusku koncil. Patriarcha uznával odůvodněnost jejich návrhu, avšak namítal, že jest překážkou k tomuto kroku válka s Turky a pak, že by bylo nutno svolati koncil ekumenický, k němuž podle jeho názoru Rusko jest málo vhodné.

Po smrti Cyprianově (r. 1406) byl poslán z Cařihradu za moskevského metropolitu Fotij, který svým usilováním o navrácení církevního majetku neprávem odcizeného si zjednal mnoho nepřátel. Fotij také bojoval s pskovskou heresí t. zv. »strigolníků«. Po smrti Fotiově (r. 1431) byl zvolen jeho nástupcem ruský biskup Jonáš. Odebral se do Cařihradu teprve r. 1436 pro souhlas patriarchy. Patriarcha však jmenoval krátce předtím moskevským metropolitou opata Isidora a tak oba přišli do Moskvy. Isidor však si dovedl svou vzdělaností a obratností získati velkoknížete. Brzy potom se vypravil do Itálie na koncil florentský. Kníže mu dal slavnostní doprovod. Na koncilu získal si Isidor vynikající postavení a byl oddaným stoupencem sjednocení církevního. To se také uskutečnilo. Kromě Isidora podepsal sjednocovací akt ještě ruský biskup suzdalský. Na zpáteční cestě Isidor v hodnosti kardinála a papežského legáta a latere se zastavil v Litvě a Polsku, a teprve po roce přibyl do Moskvy. Tam zatím nastalo smýšlení nepřátelské církevní jednotě s Římem. Kardinál Isidor se odebral do Uspenského chrámu v Moskvě, vykonal děkovnou bohoslužbu, při níž vzpomněl papeže Eugenia IV., byl přečten sjednocovací akt a doručeno knížeti poselství od papeže. Třetího dne byl však Isidor zatčen a žádáno po něm, aby se zřekl církevního sjednocení. Zůstal však věren svému dílu. Asi s pomocí velkoknížete se mu podařilo uprchnout. A tak se dílo církevního sjednocení s Římem nepodařilo pro malou iniciativu světské vlády a pro rostoucí nenávisť pravoslavného lidu a duchovenstva ke katolickému Západu.

Vypuzením Isidorovým nebylo však vše urovnáno. Bylo třeba pro Moskvu nového metropolity. V Cařihradě byl však sjednocený patriarcha a také císař byl stoupencem církevní jednoty. I obrátil se velkokníže Vasilij r. 1441 dopisem k cařihradskému patriarchovi, sdělil mu, že Isidor zradil pravoslaví a žádal, aby sbor biskupů si mohl sám vysvětit nového metropolitu v Moskvě. Objevila se však možnost návratu Isidoroва do Ruska, nikoliv do Moskvy, nýbrž do litevské části metropole. A tu rozhodnutím velkoknížete dne 15. prosince 1448 sešel se sněm biskupů a duchovenstva a ruským metropolitou byl ustanoven sv. Jonáš. Stalo se tak bez vědomí patriarchova i císařova. Teprve r. 1452 byl sestaven list pro císaře Konstantina, který byl nejdříve nepřitelem církevní jednoty. Dopis, v němž žádal velkokníže, aby v budoucnosti sám mohl jmenovati nového metropolitu v Rusku, nebyl odeslán, neboť Konstantin se smířil s církevním sjednocením a Cařihrad, sídlo patriarchovo, upadl definitivně do moci turecké r. 1453.

Tak se dovršila dějinná událost v ruské pravoslavné církvi a začalo její nové, autokefální období. Začala se též tvořiti známá theorie o »Moskvě — třetím Římu«. Již na konci 15. stol. setkáváme se s jejím úplným rozvinutím u igumena pskovského kláštera Filoteje. Konečně r. 1589 moskevský metropolita Job byl vyznamenán titulem patriarchy, čímž ruská církev se stala nezávislou i formálně. Patriarchální období ruské církve bylo přerušeno dvě stě let trvajícím sv. synodem (zřízeným r. 1721 carem Petrem Velikým), r. 1917 byl patriarchát obnoven na moskevském koncilu volbou patriarchy Tichona. Po něm byl patriarchou moskevským Sergij¹⁵⁾, od r. 1945 jest patriarchou moskevským a vší Rusi Alexij, který se snaží uvést pod svou pravomoc zahraniční ruské církve v Evropě i v Americe.

¹⁵⁾ O patriarchovi Sergijovi byla vydána roku 1947 význačná kniha moskevskou patriarchií: Patriarch Sergij i jeho duchovnoe nasledstvo, doprovázená četnými obrazy.

Pochází člověk po stránce tělesné ze zvířat?

Dr V á c l a v B o g n e r

Ve 4. čísle Vyšehradu, roč. 1948, byl otištěn článek »Křesťan a vývojová nauka«, v němž autor se zmiňuje o pojednání kardinála Liénarta, otištěném v Études v prosinci 1947. (Výtah byl uveřejněn v posledních číslech Katolíka v únoru b. r.) Kardinál Liénart ukazuje v pojednání rozličný obor bible a přírodních věd a připouští, že za dokázanou jistotu vývoj člověka ze živočišstva po stránce tělesné dovozuje z toho, že tím naprosto nejsou ohrožena základní dogmata křesťanská, jako původ lidské duše přímo od Boha, závislost a původ i lidského těla od Boha, byť i prostřednictvím přírodních sil od Boha ovládaných a řízených, existence dědičného hříchu a potřeba vykoupení celého lidského pokolení. Dosavadní katolický názor byl: Třebaže učení o zařazení člověka po stránce tělesné do vývojové stupnice s ostatními živočichy není proti dogmatu, přece není katolickým, neboť odporuje tisícileté tradici, že Bůh je přímým, bezprostředním původcem i lidského těla. Je skutečně tedy věda dnes tak daleko, že je nutno přijmouti bez podmínky zařazení lidského těla do vývojové stupnice živočišstva?

Kardinálu Liénartovi se dostalo přímého odmítnutí od biologa P. Aug. Gemelliho OFM, rektora university v Miláně, ve Vita e pensiero, XXXI, N. S. 1948, str. 164. Uvádím část jeho pojednání v doslovném překladě, neboť jeho slova jsou tím závažnější, že vycházejí od presidenta papežské Akademie věd, i když se o věci samé vyslovuje jen mimochodem v článku nadepsaném: L'incredulità degli »intellettuali« in Francia e l'attività dei cattolici francesi sul terreno della cultura. Schvaluje nejprve kardinálovo odmítnutí polygenismu (t. j. původu lidstva z několika různých větví) a pokračuje: »Kardinál nejenže připouští skutek, říkám „skutek“ evoluce, ale odvozuje z toho důsledek tím, že připouští nauku, pravím „nauku“ vývojovou, aby vysvětlil zánik živočichů na zemi v rozličných geologických obdobích. Nemyslím, že by se mohlo přijmout toto tvrzení a pravím to se vším klidem a úplnou nepředpojatostí bio-

loga a theologa; zdá se mi, že je určitá záměna v tomto tvrzení: mnozí spisovatelé totiž zaměňují skutečnost, že organické druhy nejsou stálé a statické, ale přizpůsobují se životním podmínkám (takže dnes nemá smyslu mluvit o „nehynosti“ v Cuvierově smyslu: tolik druhů dnes existuje, kolik jich vyšlo z ruky Stvořitelovy) s „evoluční teorií“ čili s vysvětlením postupného zániku živočichů na zemské kůře působením vývojového procesu, ať pomalého, ať vzniklého působením „změn“. Tento vývojový proces je jen náš výklad způsobu, jímž se rozvíjely události na povrchu zemském; tedy nic jiného než hypotese, domněnka, způsob uvažování. Aniž bychom přijímali názor těch, kteří neméněm právem, ale trochu zvláštním rozumovým postupem převracejí důkaz a mluví o „ústupu“ místo o „vývoji“ („regrese“ místo „evoluce“), aniž bychom přijímali všechny kritiky těch, kteří jako Dacqué si uvědomili dnešní naši nemožnost přejíti ze skutečné geologické následnosti ke skutečné derivaci (odvození), přesto jsme se naučili být obezřetnější ve vykládání projevů života z vývojové nauky; při tom nepopíráme, že určitý vývojový proces, či lépe transformační, uzpůsobovací, vysvětluje zjevy v živočišstvu. Lze připomenouti francouzského badatele Vialletona, který ze studia článků a kostí, které je spojují prostřednictvím vazů s ostatním tělem, stanovil nemožnost odvozovat velké geologické typy jeden od druhého. Tato námitka nebyla odstraněna a existuje dodnes, neboť je možno překonat ji jen za cenu fantastických biologických konstrukcí.«

Je zajímavé, že i v anthropologii a paleontologii nastal v uplynulém desíletí úplný převrat v názorech na rodokmen lidstva. Až do nedávna (viz na př. článek Dr J. Malého: Původ člověka a jeho plemen v Dějinách lidstva (Praha, Melantrich 1940) byli považováni za předky nynějšího člověka *Pithecanthropus erectus*, *Sinanthropus*, *Neandertalec*, přechodní to tvary, které prý spojují nynějšího člověka (*Homo sapiens*) přes tyto mezistupně, jejichž pozůstatky se našly v geologických vrstvách čtvrtohorních s prapředkem v době třetihorní, od něhož pochází jedna větev ústící v nynějšího člověka a jiné větve ústící v nynější lidoopy, jako šimpanz, gorila a orang. Tyto lidoopové nejsou tedy předky člověka, jak se věřilo dříve, ale jeho bratraci. Vzpomínám i loňské výstavy nejstarších dějin člověka v Národním museu, kde svrchu uvedený vývoj člověka byl znázorňován i obrazy akademického malíře a pla-

stikami, kde návštěvník přímo na vlastní oči viděl, jaké ubohé polozvířecí vzezření měli tito předpokládání lidští předkové.

Zatím ovšem věda šla dál. V posledním čísle ethnologické revue *Anthropos* 1946—49, tom. 41—44, seš. 1—3, str. 81—118, podává N. Lahovary přehled nejnovějších názorů na poli anthropologie a paleontologie v článku »Les origines humaines et la diminution du volume du cerveau chez l'homme. V posledních letech před touto válkou, za ní i krátce po ní se našly ve vých. Africe (Kanam, Kanjera), v Anglii (Piltdown, Londýn, Bury St. Edmund, Denise) lebky lidí (*Homo sapiens*) starších než *Pithecanthropus* a *Sinanthropus*. *Homo* z Piltdown je starý asi 500.000 let, podle názorů Keithových pochází ze začátku první doby meziledové (Güntz-Mindel) — jeho kapacita lebková se neliší nijak od člověka moderního. Ženská lebka ze Swanscombe (Anglie), objevená před válkou v údolí Temže, je mladší než člověk londýnský, neb piltdownský, ale přes to se datuje do druhé polovice druhé doby meziledové (Mindel-Riss) 250.000—300.000 let, t. j. 100.000 let dříve než nejstarší Neandertalec z Evropy; *Pithecanthropus* je ji sotva současníkem. S Keithem souhlasí Morant, Le Gros Clark, Oakley atd. Tato lebka je pozoruhodně blízká průměrné lebce dnešních Angličanek. Weidenreich: »*Homo sapiens* existoval ve vých. Africe, Evropě a Malé Asii již za rané doby čtvrtohorní a prožil všechny periody ledové, resp. dešťové. (Z řeči na mezinár. kongresu pro anthropologii a paleontologii v Kodani 1938.) *Pithecanthropus* ztratil nenávratně gloriolu »missing link« (spojujícího článku), kterou měl na začátku tohoto století. Nejstarší lebky lidské neliší se žádným zřetelným rysem od moderních a od nejranějšího paleolitu měl lidský mozek všechny rozlišující charakterystiky mozku *Homo sapiens*. (Le Gros Clark na str. 67 nn. zprávy komise, pověřené zkoumáním mozku ze Swanscombe.) Badatelé, kteří chtějí zachovat princip vývojový, jsou nuceni posunout odštěpení (díramaci) *Homo sapiens* daleko do třetihor. Tím se rozšířila mezera, z níž nemáme žádný »missing link«, na desítky milionů let. Tak píše prof. Ashley Montagu, *Introduction to Physical Anthropology*, str. 103, Springfield 1945: »Hypothesa orthogenetického (přímorodého) vývoje lidského druhu od bytosti poloopičí k *Pithecanthropovi*, od tohoto k *Sinanthropovi*, pak k Neandertálci a dále až k *Homo sapiens* byla úplně mylná.« Dále píše: »*Homo sapiens* není nejno-

vějším representantem lidstva, ale představuje naproti tomu varietu již diferencovanou při nejmenším od 500.000, ne-li od 1.000.000 let, poněvadž neexistuje přímá evoluce lidstva, ale veliká rozlišenost od začátku. Větev lidská se oddělila od anthropoidní možná již před 10.000.000 lety, uprostřed doby třetihorní.« Podle těchto autorů existoval při nejmenším již od polovice třetihorní doby velký počet neodvislých odrůd lidského typu, z nichž mnohé mohly existovat dále ještě potom, co se objevil *Homo sapiens*. Moderní člověk pochází bezpochyby z linie člověka *piltdownského* a ostatních zmíněných výše. Tito lidé byli přední hlídkou lidstva, majícího svou vlast jistě i mimo Evropu (Anglie byla vždy na periferii světa). P. Teilhard de Chardin a jiní badatelé opouštějí teorii o asijském původu lidstva z důvodu poměrně řídkého a pozdního výskytu paleolithic-kých civilisací a kladou kolébku lidstva do subtropické krajiny, snad africko-syro-indicko-austraneského prostoru. Podle posledních nálezů dr. F. Cabu v Kongu, studovaných a vykládaných abbém de Breuil, prof. van Riet-Lowem a j. (*Transactions of the Royal Antr. Society of S. Africa*, vol. XXX, part. II, 1944), existoval *Homo sapiens* v jižní a střední Africe (Uganda) od konce třetihorní doby; byl by tak starší než *Sinanthropus* a *Pithecanthropus*.

Vývojová theorie sama se v poslední době též jinak chápe. Cuénot pro živočišstvo, Nilson pro rostlinstvo (*Der Entwicklungs-gedanke und die moderne Biologie*, Bios XIII, 1941) stanoví toto: Velikým pravidlem života není exklusivní následnost druhů v řádu postupného zdokonalení, ale koexistence druhů primitivních a zdokonalených. Jestliže se nalezne totéž u člověka, není to nic výjimečného, ale zapadá tím do všeobecného běhu života. Zdokonalení druhů je námi posuzováno podle kritérií lidských, ve skutečnosti však každý druh, s hlediska přírody, je stejně dokonalý od okamžiku, kdy se k životu dostal a kdy se normálně rozvíjí ve svém okolí. Proto druhy, jako měkkýši, hmyz, určité rostlinstvo, jako jehličnaté, které jsou desítky a stamiliony let staré, neztratily nic z vitality předků a koexistují za našich dnů jak s nejstaršími druhy ssavců (vačnatci), tak s ostatními druhy ssavců daleko mladších. Jestliže nějaký druh je schopen života, není vskutku důvodu, proč by se měnil nebo zmizel. Není to prostředí, které může způsobovat život, ale organismus; rozličnost způsobů života nemůže překročit

celkem dosti úzkých hranic variability určitého druhu. (Pro většinu rostlinných druhů je hranicí již rozdíl teploty 2 stupňů nad, resp. pod jejich tepelným maximem neb minimem.) Ve stálém prostředí není vůbec místa pro evoluci mající charakter přechodu k jinému druhu. Jediná možná evoluce v tomto případě je prohloubení specialisace. Jestliže se prostředí změní, tu se druh buď odstěhuje jinam, kde nalezne dřívější prostředí, nebo zahyne (na př. veleještěři, mamuti neb nosorožci z dob ledových atd.). V přírodě je tedy 1. koexistence, 2. vitální selekce (konkurence), která se však projevuje jen uvnitř téhož druhu, kde vede spíše ke specialisaci než k vytvoření jiného druhu, k specialisaci, která vyloučí možnost druhů předchozích.

Pro vysvětlení nových druhů v údobí geologických věků lze připustit jen možnost změn dostatečně hlubokých, které se vytvořily z důvodů neznámých a způsobem zcela výjimečným, ve skupinách dosti četných a v dosti širokém prostředí, aby se mohly udržet a rozšířit. (Podobný je názor E. Guyénnota a A. Montagu.) To ovšem vše vypadá jako nová kreační theorie. Nejstarší lidé z Anglie a vých. Afriky ukazují se od začátku zcela lidští a zcela vzdálení od anthropoidů jako lidé dnešní. Z rozvoje mozku a lebky i z ostatních faktorů neukazuje paleontologie pravidelně postupující kontinuitu, ale význačnou diskontinuitu, která se buduje od nejstarších dob jako dnes koexistenci ras »nižších« a »vyšších«, aniž by byl důkaz, že »nižší« byly starší než »vyšší«. Ad. Portmann a J. Kälin soudí, že lidstvo povstalo v době daleko starší, než jsou anthropoidi, náhlou změnou. Specifickým charakterem je primát intelligence, objevivší se po prvé v historii Země a tím lidstvo dostalo vlastní vývoj, který je odlišil čím dál tím více od ostatních tvorů a otevřel nekonečné perspektivy. Člověk se rodí jako unikum přírody, je obdařen duchovním nástrojem, který mu dovoluje vykonati jeho poslání a státi se postupně vědomým zrcadlem vesmíru a jeho řádu. (P. Teilhard de Chardin.)

To jsou tedy názory dnešních biologů, paleontologů a anthropologů o vývojové theorii a o původu lidstva, které se podivuhodně přibližuje učení bible, že člověk i po stránce tělesné povstal zvláštním stvořitelským konem Božím. Poněvadž je tedy věda dnes ještě daleko od konečného rozluštění problému původu lidstva, je jistě oprávněna opatrnost Pap. bibl. komise, neboť ani nyní (viz dopis

J. M. Vosté O. P. kard. Suhardovi z 16. I. 1948) nepokládá za vhodné měnit svůj první dekret o historickém charakteru prvních 3 kapitol genese z 30. VI. 1909, kde je mezi jiným za historický pokládán i původ člověka po stránce tělesné přímo od Boha.

Aktivní účast při mši svaté

Dr Josef Buryšek, Hradec Králové

Mše svatá jest středem a vrcholným bodem katolické bohoslužby. Žádným jiným úkonem, žádnou obětí a žádnou modlitbou nemůžeme Boha více oslavovati, Jemu děkovati, Jej prositi a s Ním se smiřovati a podati Mu větší zadostiučinění za své hříchy než obětí mše svaté. Jest třeba, aby si to věřící hluboce uvědomili, jaký význam má pro ně mše svatá, jí si vážili, hojně se jí zúčastňovali a nebyli při ní jen jako cizinci a přichozi, pouzí diváci a staťisti, nýbrž jako domácí Boží a spoluobětníci.

Jest však bohužel známá zkušenost, na niž si tolik stěžujeme, že upadá horlivost věřících na mši svaté a na mnohých místech účast již značně upadla. Věřící zapominají na druhé přikázání církevní, že mají v neděle a svátky celou mši sv. pobožně slyšeti a mnozí nevědí, jak se mají při mši sv. chovati. Dnes jsou dopolední nedělní a sváteční bohoslužby (t. zv. velká mše svatá) v nebezpečí, že se stanou nejméně navštěvovanými službami Božími nejen ve městech, nýbrž i na venkově. Co jest toho příčinou? Především materialistické smýšlení mnohých katolíků, honba za zábavami a výlety, které se na mnohých místech pořádají již v sobotu a v neděli dopoledne a znemožňují v neděli účast na bohoslužbách, nedostatečné uvědomění a porozumění pro hodnoty náboženské; mnozí věřící si neuvědomují, že se stali svatým křtem údy mystického Těla Kristova — členy veliké rodiny církve katolické — a mnozí již jako suché ratolesti na tomto kmeni živém odumřeli. — Dále jest příčinou malé návštěvy při nedělních bohoslužbách jistý náboženský minimalismus, domněnka mnohých, že stačí, když jen někdy — nanejvýše o nějakých svátcích, přijdou do kostela a touha, aby byla bohoslužba co nejkratší. Konečně jest to i jistý partikula-

rismus, t. j. sklon k separátním stavovským bohoslužbám pro různé skupiny v kaplích veřejných a poloveřejných (na př. školních), a tím se mnozí odcizili bohoslužbám v kostele farním. Dále jest to pohodlí a malý zájem věřících, kteří vydrží plni zájmu a zápalu třeba celé hodiny při zimě a nepohodě vysedávati při sportovních produkcích, v kostele se však obávají nachlazení a nemoci a z toho důvodu neposílají do kostela v neděli ani své děti a ty si již od mládí nenavyknou posvěcovati neděli a svátek účastí na bohoslužbách. Mnohdy jest příčinou slabé návštěvy nedělních bohoslužeb i to, že se věřící nedovedou při bohoslužbě případně zaměstnat a užít se do ducha nejsv. oběti, když neznají liturgických písní, nemají modlitebních knih a zpěvníku a zpěv kostelní jest na stupni velmi ubohém. Konečně to bývá i méně vhodná doba pro bohoslužby a nepraktický pořádek bohoslužebný.

A přece aktivní účast na bohoslužbách jest barometrem duchovního života farnosti. Koncil provinciální pražský r. 1860 tak důtklivě klade věřícím na srdce povinnost, aby se v neděle a svátky svědomitě zúčastňovali mše sv. »Věřící pro úctu a lásku k nejsvětějšímu tajemství našeho náboženství zapřisaháme, aby se co nejčastěji a co nejhoroucněji zúčastňovali mše sv. nejen o nedělích a svátcích, nýbrž i jindy — ano dokonce každodenně — možno-li čerpali z pramenů Spasitelových vodu tryskající do života věčného. Ničím jiným nemohou Boha více ctíti, není milosti, kterou by nemohli tam obdržeti, není dluhu, který by nemohl býti splacen, není neduhu, který by nemohl býti uzdraven touto podivuhodnou Kristovou obětí, není lepšího skutku, kterým bychom mohli pomáhati živým i zemřelým. Pamětlivi zvláštních užtků, které z ní plynou pro zbožné účastníky se srdcem čistým nebo alespoň kajícím, s důvěrou ať přistupují ke trůnu milosrdenství Božího a plni víry a posvátné bázně, ať vstoupí k oltáři Božímu a se srdcem hořícím láskou nechť slaví co nejzbožněji tajemství božské lásky, obětující se sami Bohu, který se sám pro nás stal obětí.« (Tit. III., cap. 1. De sancrosanctae Missae sacrificio.) A na jiném místě též koncil opět připomíná: »Nechť jsou věřící pamětlivi, že jest první a nejzávažnější povinností katolického vyznání víry — neomlouvá-li naprostá nemožnost — aby byli účastni oběti mše svaté ... a zúčastnili se tohoto nejvznešenějšího tajemství s takovou zbožností jako praví adorátoři, které Bůh hledá, kteří se mu mají klaněti v duchu

a pravdě, ukazující svou zbožnost i zevnějším chováním.» (Cap. IV. de sanctificatione dierum festorum.)

A aby si věřící účastí na mši sv. vážili, předpisuje dále sněm duchovním správcům: »Největší péči nechť vynaloží duchovní správcové, aby co nejvíce podporovali a pozvedali účast na bohoslužbách. Bohoslužbu ať učiní lidu milou a příjemnou největší důstojností a krásou, sloužíce především potřebám věřících a usnadňující jim co nejvíce možnost účastenství; bohoslužby ať začínají dle stanoveného bohoslužebného řádu co nejpřesněji, neobtěžující jich ani dlouhým trváním, ani jich nepohoršující jejich krátkostí.« (Cap. 4 de sanctificatione dierum festorum.)

Těmito jasnými slovy přejí si otcové koncilu, aby duchovní správcové učinili bohoslužby co nejvíce přitažlivými vhodně upraveným praktickým bohoslužebným pořádkem, aby bohoslužby se konaly ve vhodnou dobu podle místních poměrů, krásnou a důstojnou úpravou kostela a oltáře a vnitřní čistotou, případným praktickým kázáním a důstojným liturgickým zpěvem, a aby se věřící aktivně bohoslužby zúčastňovali a spolu s knězem obětovali. Kněžiště a loď chrámová, kněžstvo a lid nejsou sice totéž, ale patří k sobě jako duše k tělu, jedni modlíce se a obětující, a druhí modlíce se a spoluobětující, obojí však před týmž oltářem v tomtéž chrámě při téže oběti.

Když křesťané chodili ještě na bohoslužby v době pronásledování do katakomb, aby slavili svatá tajemství a přijímali nejsv. Eucharistii — chléb silných k posile k statečnému vyznávání víry a žáru lásky až k palmě mučednictví, neměli ještě modlitebních knih. Všichni patřili zářivýma očima na oltář na přesvatou oběť a s neličenou toužebností po Spasiteli sledovali posvátný úkon proměňování a přijímání a s Ježíšem v srdci odcházeli do svých domovů i na popraviště. I dnešní křesťané mají s toutéž vírou, láskou a horlivostí přicházeti na mši sv. a z ní čerpati sílu pro statečné vyznávání víry, upevnění naděje a roznícení lásky a lítosti nad hříchy a rozmnožení milosti a ji zbožně sledovati jako první křesťané; dnešní křesťané mají však tuto účast lehčí, kdy mohou a mají v rukou modlitební a zpěvní knížky, podle kterých by mohli s pravým porozuměním sledovati mši sv., ji co nejvíce prožívat a z ní co nejvíce milostí čerpat. Samy dějiny církevní dosvědčují, že již od jejího počátku se věřící aktivně zúčastňovali mše svaté. V prv-

ních třech stoletích měla mše sv. charakter pobožnosti veřejné. Věřící zpívali společně při bohoslužbě a odpovídali na modlitby celebrujícího kněze. Když pak ve 4. stol. po ediktu milánském stávala se bohoslužba slavnější, mohli se věřící ještě aktivněji jí zúčastniti. Biskup koncelebroval s duchovenstvem. Klerici a věřící doprovázeli jejich modlitby liturgickými zpěvy. Sám sv. Jan Zlatoústý se zmiňuje, jak lidem zpívané *responsorium Amen* se rozléhalo chrámem jako hřmění. Dosud tuto aktivní účast podržel *ritus východních církví*. Po 7. stol., aby se vyšlo vstříc soustředěnosti kněze a aby se věřícím více usnadnila návštěva bohoslužby a aby byla zkrácena, zavedeny byly mše svaté tiché.

Celý *ritus mše svaté* vyzývá věřící ke společné účasti, zejména tak častá výzva k věřícím — *Oremus* — modleme se, která nic jiného nežádá, než aby všichni se spojili s modlitbami a posvátnými úkony celebrujícího kněze, aby se jí aktivně zúčastňovali a z její plnosti čerpali jakožto ze »souhrnu přesvatých tajemství, do kterých Bůh uložil zřídlo veškeré svatosti«. (*Secreta na svátek sv. Ignáce.*)

Kněží jsou povinni věřící vychovávat k aktivní účasti na mši svaté; především katechetové by měli při katechesi naváděti děti, jak by se jí měli s porozuměním aktivně zúčastniti. Každého roku by měl katecheta s dětmi probrati a zopakovati stať katechismu o mši svaté, vysvětlit její podstatu a účel, poukázati na její nesmírnou cenu a její užitky a měl by jim dáti návod, jak by se jí měly zúčastniti a měl by jim dáti vhodnou příručku nebo překlad misálku. To měl v úmyslu již před 50 roky veliký biskup Brynych, když zavedl ve své diecési tak vhodnou příručku »*Oltář*« — knížku katolické nauky, knížku modlitební, liturgickou i zpěvní. Učitel náboženství by měl s dětmi i dospívající mládeží nacvičiti recitaci modliteb stupňových, *Kyrie eleison*, *Sláva na výsostech Bohu*, *Věším v Boha*, modlitby k obětování, *Svatý*, modlitby adorační po proměňování, *Beránku Boží* a modlitby před a po sv. přijímání. Dítky nesmějí zůstatí během mše sv. nezaměstnány, nutno je stále upouštáti ke mši sv., aby případnými modlitbami a zpěvem dovedly celou mši svatou vnitřně i zevně sledovati. Pomocí dítek získá katecheta i dospělí, zejména jest třeba pro to získati dospívající mládež.

Dalším prostředkem, kterým nutno působiti pro hlubší poro-

zumění mše svaté, jest kázání. Sněm provinciální pražský proto ukládá kazatelům: »Item pretiosum liturgiae catholicae thesaurum concionatores populo adaperiant et mandante sancta synodo Tridentina (Sess. XXII, cap. 8 de sacrificio missae et Sess. XXIV re ref. cap. 7) seu ipsius Missae tenorem et ritum seu sacramentorum caeremonias aliasve liturgiae partes explicent.« (Cap. V. de praedicatione verbi divini.) Proto jest třeba, aby kazatel konal občas systematické kázání o mši svaté, a to jak s hlediska dogmatického, tak i liturgického. Bohužel, jak zřídka slyšíme vhodná cyklická kázání o mši svaté, a proto není divu, že značná část věřících mši svaté vůbec nerozumí, jí si nevází a jen ze zvyku se jí ještě zúčastňují jako pouzí návštěvníci a diváci! S bolestí patříme na tak smutný zjev, že mnozí přicházejí do chrámu na mši svatou pozdě a někteří až po mši svaté a jiní nejdou na ni vůbec! K přípravě dobrého kázání o mši sv. jest ovšem třeba důkladně prostudovati traktát o mši svaté z dogmatiky a jej promeditovati. Kolik vzácných námětů ke kázání najde v knize Scheebenově: Die Mysterien des Christentums! Jak případná jsou kázání katechetická i liturgická biskupa Brynychy o mši svaté!

Jak vzácné myšlenky o aktivní účasti na mši svaté podává encyklika sv. Otce Pia XII. Mediator Dei et hominum, když v druhé části jedná o poměru mše svaté k oběti kříže! Plné účinnosti dosahuje mše svatá, když se jí věřící zbožně účastní a přivlastní si milosti, které z ní plynou, a to jak samou účastí na ní, tak i svatým přijímáním při ní! Věřící musí si uvědomiti, že jest jejich největší povinností a ctí zúčastniti se oběti eucharistické a že se jí musí zúčastniti ne s myslí roztržitou a netečnou, nýbrž tak pozorně a vroucně jako praví spoluobětníci, aby se co nejúžeji spojili s věčným Veleknězem. Sv. Otec dovolává se výroku pap. Innocence III., který dí: »Nejen kněží obětují, nýbrž i všichni věřící; neboť co se zvláštním způsobem dokonává službou kněží, to se děje povšechně práním věřících.« (De sacr. Altaris mysterio III., 6.) A dále se dovolává výroku sv. Roberta Bellarmína: »Oběť se přináší především v osobě Kristově; proto obětování, které následuje po proměnění, dosvědčuje, že celá Církev souhlasí s obětováním vykonaným Kristem a spolu s ním obětuje.« (De Missa, cap. 27.)

Věřící jsou povoláni k tomuto účastenství spoluobětování, jelikož svatým křtem se stali údý mystického Těla Krista Velekněze,

a charakterem křesťním, který se vtiskuje do jejich duše, jsou pověřeni k účasti na bohoslužbě, a proto jsou svým způsobem účastni na Kristově kněžství. Obětují spolu s knězem tím, když se s ním střídavě modlí, přinášejí Bohu své chvály, díky, prosby a smír a knězi odpovídají a když k oběti mše svaté přinášejí obětní dary chléb a víno, jak se dalo ve starší církvi, a když dávají knězi stipendium, aby na jejich úmysl sloužil mši svatou. Vlastní oběť nekravou však koná kněz sám jako prostředník ustanovený mezi Bohem a lidmi, aby jejich jménem přinášel dary a oběti za hříchy, sám konsekruje jako druhý Kristus jeho jménem, a proto nelze mluvit o koncelebraci lidu. Jediný kněz představuje osobu obětujícího a obětovaného Krista, hlavu mystického Těla Kristova, obětuje jménem všech údů církve svaté a jen jeho prostřednictvím skrze jeho ruce přináší vlastně celá Církev tuto oběť Bohu.

Kdykoliv kněz obnovuje úkon, který konal Kristus při poslední večeři — i kdyby nebyl nikdo přítomen, konsekruje a koná oběť za živé a za mrtvé, za celou Církev, a proto má tato oběť vždy a všude úkol sociální a veřejný. Proto není nutno, aby při každé mši svaté byli lidé přítomni, ač si toho Církev snažně přeje a častou účast na mši svaté doporučuje, nejsou také zakázány mše sv. privátní kněze a nepožaduje, aby je lid schvaloval svou účastí. Oběť mše svaté neztrácí na ceně ani tehdy, když by při ní nebyl nikdo přítomen, ani akolyta, ač Církev sama žádá v can. 813, aby kněz nepřistupoval k oltáři bez ministranta, který by mu posluhoval a odpovídal; v případě, že by kněz akolyty neměl, může si vyžádati od Církve dispens.

V žádném kostele neměla by býti mše svatá, kterou by lid nedoprovázel svými modlitbami, třeba jen tichými a soukromými. Jest možno při mši svaté modlit se i růženec, při kterém vzpomínáme též tajemství vtělení, narození, smrti, vzkříšení a nanebevstoupení Páně, podobně jako při mši sv., když kněz se po proměňování modlí: »Unde et memores Domine, nos servi tui, sed et plebs tua sancta eiusdem Christi Filii tui Domini nostri tam beatae passionis nec non et ab inferis resurrectionis sed et in caelos gloriosae ascensionis: offerimus praeclarae majestati tuae de tuis donis ac datis hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatam, Panem sanctum vitae aeternae et Calicem salutis perpetuae.« Přes to však k pravému pochopení mše svaté se doporučuje, aby se věřící

mši svatou modlili a nejen při ní se modlili, jak si přál svaté paměti papež Pius X. a jak znovu to zdůraznil i pap. Pius XI., který ve své encyklice *Miserentissimus Redemptor* z 9. května 1928 pojednává o smírném charakteru mše sv. připomíná: »Proto se musí při této vznešené oběti mše svaté spojovati oběť kněze a věřících, aby tito byli obětí živou, svatou, Bohu milou.« (Řím 12, 1.) A dále mluví sv. Otec o věčném kněžství Kristově, na kterém máme i my účast a pokračuje: »Na tomto tajemném kněžství a na úkolu zadostiučiniti a obětovati máme účast nejen my, kterých používá náš nejvyšší Velekněz k tomu, aby obětovali oběť čistou božskému jménu na všech místech od východu slunce až na západ, nýbrž i všechen křesťanský lid, který od knížete apoštolů se nazývá královským kněžstvem...« Proto musí také všichni křesťané přinášeti dary a oběti za hříchy, podobně jako každý kněz a »každý Velekněz, který jest z lidí vyvolen a pro lidi ustanoven ve věcech, které se vztahují k Bohu«. (Žid 5, 1.) (Pokračování.)

Drobné články

Nejnovější nález hebrejských rukopisů Starého Zákona. V časopise *Rome Daily American* z 28. dubna minulého roku oznámil profesor university v Jerusalemě E. Sukenik, že byly nalezeny hebrejské rukopisy, mezi nimiž je také rukopis knihy proroka Izaiáše. K vydání těchto rukopisů zatím ještě nedošlo, ale ze zpráv odborných časopisů se pomalu dovídáme o obsahu a hodnotě tohoto nálezů. V posledním čísle časopisu *Biblica* (vol. 29, str. 446—448) P. Aug. Bea S. J. podává přehled toho, co se mu podařilo jednak z kusých zpráv časopisů,*) jednak na základě soukromých informací zjistit. Obsah tohoto zajímavého článku podáváme čtenářům ČKD.

Rukopisy byly nalezeny v roce 1947 beduiny, a to v jeskyni na severním břehu Mrtvého moře. Byly uloženy v hliněných nádobách. Jsou to svitky jednak pergamenové, jednak kožené. Čtyři svitky byly zakoupeny orthodoxním syrským klášterem sv. Marka v Jerusalemě a další čtyři universitou v Jerusalemě. První čtyři rukopisy byly odevzdány k odbornému studiu »American School of Oriental Research« (Jerusalem), kde Dr John Trever tři rukopisy ofotografoval. Čtvrtý rukopis byl v tak špatném stavu, že bude třeba manuskript nejdříve konservovati. Kde jsou dnes rukopisy uloženy, není přesně známo, bylo pouze oznámeno, že jsou bezpečně uloženy mimo Palestinu.

*) *Bulletin of the American Schools of Oriental Research* 110 (1948), str. 2 n. (W. F. Albright); *The Biblical Archeologist* 11 (1948), str. 46—57 (J. C. Trever) a str. 57—61 (B. Burrows).

Nejvýznamnější z těchto rukopisů bude pravděpodobně pergamenový svitek, obsahující proroka Izaiáše. Je to svitek dlouhý asi 7.15 m. Písmo tohoto rukopisu se podobá písmu papyrů a ostrak, nalezených v Edfu (ze 3. stol. př. Kr.).

Druhý rukopis je komentář (midraš?) knihy Habakuk. Je to rovněž svitek zhotovený z kůže a dlouhý 1.51 m. Rukopis obsahuje citace z Habakuka s krátkým výkladem.

Třetí rukopis (několik malých svitků) je asi příruční rituál (»manuale rituum«) nějaké židovské sekty. Podobně jako rukopis předcházející je psán hebrejsky (ne aramejsky), a to hebrejštinou, která je bližší řeči Starého Zákona než hebrejštině Mišny. Poslední ze skupiny těchto rukopisů byl nalezen ve stavu tak ubohém, že nemohl býti dosud prostudován.

Další čtyři svitky koupila universita v Jerusalemě a jsou nyní studovány profesorem E. Sukenikem. Jsou rovněž psány biblickou hebrejštinou a také mezi těmito svitky je opět rukopis knihy Izaiášovy. Ostatní svitky obsahují děkovné zpěvy podobné žalmům a jiné zlomky, o nichž dosud nebyla vydána bližší zpráva.

I když není dosud znám text těchto rukopisů, není pochyby o jejich mimořádném významu. Učenci, kteří rukopisy studují, nepochybují o jejich autenticitě a stáří. Podle Sukenika jsou všechny rukopisy z doby před pádem Jerusalema (70 let po Kr.). Zvláště svitky proroka Izaiáše budou zajímat biblisty, protože obsahují předmasoretský hebrejský text a budou tak nejstarším rukopisem této biblické knihy. Kromě papyru Nash, který obsahuje jenom Dekalog, byl dosud nejstarší a neúplný rukopis masoretského textu až ze začátku 10. stol. po Kr. P. Bea zatím poznamenává, že podle fotografických zlomků, jež se mu dostaly „do rukou, možno usuzovati na podstatnou shodu nového rukopisu se LXX a s textem masoretským. I pro poznání vývoje a gramatiky hebrejské řeči a historie židovského národa v posledních stoletích před Kristem budou mít nové rukopisy nemalý význam. Je si jen přáti s P. Beou, aby alespoň biblické texty (Izaiáš a Habakuk) byly co nejdříve publikovány, aby je mohli exegeté prostudovat a zhodnotit.

Dr Jan Merell.

Facultas biritualismi. Posv. Kongregace pro východní církev připsím ze dne 11. listopadu 1948, č. 432/46, oznámila, že sv. Otec udělil kněžím v Československu

1. fakultu biritualismu, a to jak kněžím latinského obřadu, tak kněžím obřadu východního, aby mohli sloužiti mši sv. a přísluhovati sv. svátostmi v místech, kde žijí věřící obojího obřadu a není tu kněz příslušného obřadu. Podmínkou je, aby tito kněží znali dobře liturgický obřad i jazyk;

2. pro kněze latinského obřadu je dáno právo udělovati svátost biřmování dětem východního obřadu ihned po křtu.

Tyto fakulty mohou udělovati všichni katoličtí biskupové v ČSR. Musi však při jejich udělení učiniti výslovnou zmínku, že tak činí z pravomoci dané Apošt. Stolicí, a zachovati vše, co nařizuje jinak církevní zákon. To

vše za předpokladu, že nynější okolnosti, pro které jsou tyto fakulty nutné, potvrjají.

Arcib. konsistoř pražská zřídila zvláštní zkušební komisi, složenou z kněží latinského i východního obřadu, která žadatele přezkouší v jeho znalostech obřadů a církevního jazyka. (AAC Prag. 1948, str. 83.)

Večerní mše sv. sloužití je dovoleno pro Čechy a pro Moravu na další jeden rok dekretem Kongr. Sv. Officia z 25. listopadu 1948. Fakulta je dána ve stejném rozsahu a za stejných podmínek, jak bylo uveřejněno v tomto časopise, roč. 1948, str. 224.

Zmírnění eucharistického postu. Sv. Otec Pius XII. udělil úlevu v eucharistickém postu pro kněze i pro věřící dekretem Kongr. Sv. Officia 25. listopadu 1948, č. 365/41, uveřejněném v Acta Curiae Prag. 1949, str. 2.

SS.mus D. N. D. PIUS, Div. Prov. Papa XII, prae habito voto Em.morum Patrum S. Officii atque audito Cardinali Praefecto S. C. de disciplina Sacramentorum, et attentis adiunctis prorsus extraordinariis, in quibus Bohemia ac Moravia his temporibus versantur, praesertim tenui Sacerdotum ac christifidelium valetudine, quae ob immanis recentis belli incommoda labefactata est et magis magisque, in dies ingravescente annona, debilitatur, necnon penuria cleri, imparis ad consulendum curae animarum, desiderium plurium christifidelium S. Communionem frequenter recipiendi explere cupiens, praescripto canonum 808 et 858, § 1, pro Bohemia ac Moravia derogans, benigne concedere dignatus est Sacerdotibus, qui Missam celebrent et christifidelibus, qui S. Communionem recipiunt, in Bohemia vel in Moravia post horam nonam, veniam sumendi potum non alcoholicum usque ad unam horam ante Missam vel S. Communionem.

Eadem facultas fit christifidelibus qui S. Communionem recipiunt post horam octavam, sed vel ad proximiozem ecclesiam petendam longum iter facere debuerint vel ante Communionem in operoso labore multum temporis consumpserint.

Idque ad annum, quo exeunte Episcopi Ordinarii locorum in Bohemia ac Moravia, conlatis consiliis, de usu huius concessionis accurate et copiose referent ad S. Officium, cui notum facient quid fideles sentiant de hac immutatione legis servandi ieiunium eucharisticum, quatenam utilitates ex praedicta concessione captae sint, et, quod Deus avertat, quatenam incommoda ex eadem orta sint.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Jde tu o dvojí zmírnění eucharistického postu: 1. pro kněze i pro laiky. Kdykoli kněz slouží mši sv. po 9. hodině, má dovoleno ještě jednu hodinu před mši sv. se napítí nealkoholického nápoje. Totéž mohou učiniti i laici, kdykoli jdou po 9. hodině k svatému přijímání. Kromě toho dána jen pro laiky 2. fakulta, aby se mohli napítí nejpozději jednu hodinu před sv. přijímáním nealkoholického nápoje, když jdou k sv. přijímání po 8. hodině. Fakulty té mohou použítí ti, kdo mají do nejbližšího kostela dlouhou cestu

nebo musí před sv. přijímáním dlouho a namáhavě pracovat. Také tyto fakulty jsou dány na jeden rok.

Arcibiskup Dr Karol Kmeťko, sídelní biskup nitranský, zemřel o vánočních svátcích a pohřben byl 27. prosince 1948. Narodil se 12. prosince 1875 z rolnické rodiny, studoval v Nitře a v Trenčíně, bohoslovecká studia konal v Budapešti. Jako věrný, uvědomělý slovenský kněz věnoval všechny síly svému slovenskému lidu jako kaplan i později jako farář. Roku 1906 stal se doktorem teologie v Pešti. Význačná byla jeho politická činnost po prvé světové válce v československém parlamentě. Byl upřímným stoupencem čs. myšlenky a státnosti. Stal se roku 1920 biskupem v Nitře a odešel brzy nato z politického života. Staral se velice o dorost kněžský a neopominul žádné příležitosti, aby ve své diecési a na Slovensku vůbec neprohluboval náboženské uvědomění. Veliký byl jeho zájem o misijní práci. Stal se vedoucím misijního hnutí v celé ČSR. Misiím věnoval také velké dvou-svazkové dílo »Svetové misie«. V roce 1944 byl jmenován sv. Otcem Piem XI. titulárním arcibiskupem. V posledních letech života věnoval se restauraci své katedrály, za války poškozené, kde také byl pohřben. S arcibiskupem Kmeťkem odešel ze slovenského církevního života význačný jeho reprezentant, hodný nástupce sv. Metoděje. Jeho práce zůstane jistě stále v živé paměti.

Sbor doktorů theologie pražské Karlovy university je nejstarší a jedinou institucí tohoto druhu Almae Matris Carolinae, jež přetrvala staletí. V jeho matrice, která se zachovala, začíná řada jmen, některých velmi slavných, od r. 1817. Při vyjití zákona ze dne 27. dubna 1873 se sbor usnesl pokračovat ve svém trvání a činnosti a ve smyslu tohoto rozhodnutí byly vydány též stanovy. Podle nich hlavním cílem sboru je pěstování theologických věd. K tomu účelu má pořádat vědecké přednášky, obstarávat vědeckou literaturu a její půjčování, udělovat prémie za vědecké práce a podporovat nadané kandidáty ve vědecké práci. Členem sboru se může stát každý, kdo nabyt doktorátu theologie.

Za každého zemř. člena sboru slouží ostatní mši sv. Členové sboru mají právo nosit »collare canonicorum, anulum et biretum rubri coloris«, raven zemřelého člena má sbor ozdobit »doctorum pallio, catena et bireto rubro«, pokud se koná pohřeb v Praze.

Předseda sboru má od nepamětných let titul »decanus Ss. Theologiae Doctorum Collegii Pragensis«. Volí jej členové sboru na dobu jednoho roku a také má odedávna nárok na oslovení »Spectabilis«. V administrativě mu pomáhá notář sboru.

V letech války nebylo možno vést v patrnosti osobní stav a upozornit nové doktory theologie na tuto instituci. Bylo by však smutné, kdyby zanikla. Proto se obracíme na doktory theologie v naší vlasti, aby se laskavě přihlásili za členy a pomohli plnit její stanovy. Přihlášky nechtě obsahují jméno, tituly, adresu, data a místa narození, ordinace a promoce. Zasílejte je na Sbor doktorů theologie, Praha XIX, Kolejní 4. Zápisné činí 200 Kčs.

Msgre ThDr Ludvík Matoušů se narodil 17. VIII. 1883 v Černovicích u Táboru. Po studiu na střední škole v Táboře studoval teologii v Českých Budějovicích, kde byl též vysvěcen na kněze r. 1907. Prvním jeho působištem bylo místo zámeckého kaplana v Březnici u Příbrami. Doktorátu teologie dosáhl na Karlově universitě v Praze r. 1913. Za první světové války nastoupil vojenskou službu jako polní kurát. Po ukončení války se vrátil zpět do Březnice. Po 4 letech byl povolán za vicerektora kněž. semináře a suplujícího profesora biblického studia Nov. Zákona a církevního práva na bohosloveckém učilišti v Čes. Budějovicích. V r. 1924 byl jmenován definitivním profesorem těchže oborů. V r. 1936 byl poslán jako řádný profesor biblického studia Nového Zákona na nově zřízenou bohosl. fakultu do Bratislavy. Ale již po dvou letech v r. 1938 vrátil se do Čes. Budějovic, kde přežil jako profesor na dovolené s čekatelným druhou válku. Po ukončení války byl povolán 1. X. 1945 na bohosloveckou fakultu do Olomouce jako řádný profesor církevního práva. V r. 1948 si vyžádal zdravotní dovolenou. Zemřel 14. ledna 1949. Pochován je ve svém rodišti v Černovicích. Knižně vydal: *Praelectiones e iure canonico*, I., II., III. Sv. Pavel a jeho listy. Byl pravidelným dopisovatelem ČKD. Biskupská konsistoř v Čes. Budějovicích a manželský soud duchovní v Olomouci by mohly vydati svědectví o jeho neúmorné práci, sice nepsané, ale pro Církev tak potřebné. E. Pluhař.

† **Augustin Neumann**. Na sv. Štěpána 1948 zemřel náš přední církevní historik ThDr Augustin Alois Neumann OSA. Narodil se 14. června 1891 v Olešnici na Moravě. Po studiích na I. české reálce v Brně vstoupil r. 1911 do augustiniánského kláštera králové na Starém Brně. R. 1922 odešel do Paříže na Institut Catholique a tamní archivní školu École des Chartes. R. 1929 byl povolán na diecéšní učiliště do Hradce Králové a odtud na C. M. fakultu bohosloveckou do Olomouce, kde se habilitoval r. 1931. Mimořádným profesorem církevních dějin byl jmenován r. 1934, řádným 1938. Po válce přednášel jen krátký čas; r. 1946 odešel na zdravotní dovolenou, ale z lůžka již nepovstal. Sclerosis multiplex tragicky zatemnila konec jeho života. Byl pochován v řádové hrobce v Brně. V prof. Neumannovi odchází jeden z nejplodnějších církevních historiků. Napsal 40 samostatně vydaných prací, z nichž mnohé mají základní význam. Týkají se nejožehavějších dob českých dějin, husitské, pobělohorské, osvícenské, probuzenské a národně osvobozenké. Veliký je jeho heuristický přínos zvláště pro českou heresiologii a monasteriologii. B. Zlámal.

Msgre ThDr Oldřich Karlík se narodil 29. XI. 1889 v Tršicích u Olomouce. Gymnasium studoval v Kroměříži, teologii v Olomouci. Na kněze byl vysvěcen v r. 1913. V r. 1915 se stal adjunktem bohosl. fakulty v Olomouci. Od r. 1916 byl ceremonářem arcib. až do r. 1933 u J. E. kard. Skrbenského, dr. Stojana a dr. L. Prečana. Doktorátu teologie dosáhl na bohoslovecké fakultě v Olomouci r. 1926. Po dvou letech byl pověřen suplováním mravovědy na téže fakultě. Pro tento obor se také habilitoval r. 1929. V r. 1933 byl jmenován mimořádným a r. 1937 řádným profesorem téhož

oboru. Po uzavření vysokých škol stal se v roce 1940 generálním vikářem. V tomto úřadě setrval i po válce. Jmenovací dekret děkana metropolitní kapituly od Sv. Stolice již jej nezastihl živého. Zemřel 7. ledna 1949. Je pochován ve svém rodišti Tršicích u Olomouce. Knižně vydal habilitační práci: *Zhoubnost lži ve světle učení sv. Augustina*, 1928, pak: *Význam panství v mravním životě*, 1931, *Mravní život podle řádu nadpřirozeného*, 1936. V časopise *Na hlubinu*: *Čím se prohloubí vnitřní život v rodině*, 1938. O hlubokém studiu a svědomité práci svědčí všechny jeho elaboráty, které předkládal ve svých četných funkcích arc. konsistoři, metrop. kapitule a duch. soudu manželskému.

E. Pluhař.

Literatura

Dr Jan Kap. Vyskočil: *Arnošt z Pardubic a jeho doba*. Praha, Vyšehrad 1947, 690 stran, 6 obrazových příloh, brož. 300 Kčs, váz. 335 Kčs. Jak již název díla naznačuje, prof. Dr Vyskočil se nemíní spokojiti pouhou biografií Arnoštovou, nýbrž chce podati sytý a všestranný obraz prostředí, ze kterého první pražský arcibiskup vyšel a které významným způsobem spoluvytvářel. Rozsáhlá práce pak svědčí, že autor tohoto cíle dosáhl, ano, že učinil ještě více. Téměř pětina knihy je věnována organizaci české církve před zřízením pražského arcibiskupství. Potom přechází autor k osobě prvního arcibiskupa Arnošta. Přirozené schopnosti, vysoké vzdělání kano-nistické i humanitní, jež umožnil čtrnáctiletý pobyt v cizině, hluboký duchovní život i mravní opravdovost se harmonicky spojovaly v Arnoštovi, vytvářejíce z něho ušlechtilý typ středověkého osvícence, který mohl se zdarem pracovati po boku Karlově a vytvářeti z Prahy a z celé země důležité duchovní i kulturní ohnisko pro celou střední Evropu. S jeho jménem se setkáváme v historii tehdejšího umění výtvarného, právě tak jako v historii vznikající pražské university, institucí sociálních i umění diplomatického. Hlavní zájem Arnoštův patřil ovšem jeho arcidiecési: v její správě zavedl četné užitečné novoty a snažil se pozvednouti nábožensko-mravní život kleru i lidu a zbaviti jej všech nedostatků svými opatřeními reformními. Kniha o prvním pražském arcibiskupu — stejně jako dřívější edice a práce o blah. Anežce — svědčí, že prof. Vyskočil náleží k předním znalcům českého středověku.

Jaroslav Kadlec.

Příjd', radosti věčná! Modlitby křesťanského Východu. Vybral a přeložil Josef Myslivec. Praha 1948, Vyšehrad. Stran 52. Cena brož. 20 Kčs. Tyto modlitby, vybrané z bohoslužebných knih východního obřadu, překvapují hloubkou myšlenek a vroucího citu a jejich vydání bude jistě vděčně přijato zejména od inteligence. Vřele doporučujeme.

R.

Pojďme k Bohu. Modlitby pro katolické děti. Uspořádal V. F. Miku-lášek T. J. Praha 1938, Vyšehrad. Stran 62, cena brož. 15 Kčs. — Nová tato

modlitební knížka pro děti znamená značný pokrok. Je to vlastně prostý návod k duchovnímu životu dítěte, návod k modlitbě a zbožnému životu. Úvodní slovo napsal nejd. arcibiskup pražský. R.

Česká neděle. Modlitby pro katolický dorost. Uspořádala Marie Holková. Praha 1948, Vyšehrad. Stran 75. Cena brož. 18 Kčs. — Specificky česká modlitební knížka. Všechny modlitby jsou zaměřeny k účtě sv. patronů českých a slovanských vůbec. Poslední modlitba v knížce je ke všem slovanským světcům, o kterých připojují se na konci nejstručnější životopisná data. Tato modlitební knížka měla by být v rukou každého katolika. Malé nedopatření je u litanie loretánské, kde na konci je uvedena modlitba k sv. Josefu. Úvodní slovo napsal nejd. arcibiskup pražský. R.

P. Bohumil Spáčil T. J.: **Psallite Regi Nostro.** Rozjímání na žalmy pro kněze. Svazek II. Olomouc 1948, Velehrad. Cena brož. 80 Kčs. Po delší přestávce vychází tentó druhý svazek rozjímání pro kněze. Autor zachoval stejný postup jako ve svazku prvním: Nejdříve uvádí text žalmu s různými úpravami, vysvětlivky a krátkou zmínku o původu žalmu, jeho účelu, obsahu a rozdělení. Nato následují rozjímání, plná hlubokých myšlenek, která jistě budou každému knězi nejen prospěšnou četbou, ale i cestou duchovního života. R.

P. Ambrož M. Svatoš O. P.: **Blahoslavená Zdislava.** Olomouc 1948, Krystal. Cena 45 Kčs. — Životopis blah. Zdislavy, práce provinciála řádu dominikánů, horlivého šířitele úcty blah. Zdislavy, je knížkou obsáhlou a důkladnou. Na historickém pozadí kreslí nám autor postavu milé svěťice jako příklad hluboké zbožnosti a opravdové lásky k bližnímu. Knihu doprovází úvodním slovem litoměřický biskup Dr Trochta. R.

K COLOVU PŘEKLADU NOVĚHO ZAKONA.

ThC Vladimír Sokol.

Nový Zákon. Sýkorův překlad v revisi Hejčlově k tisku upravil, rozčlenil, úvody a poznámkami opatřil Dr Rudolf Col, Velehrad, Olomouc 1947, 800 str., váz. 60 Kčs.

Když jsme na podzim m. r. dostali po prvé do ruky Colův N. Zákon, bylo to pro nás skutečně překvapení. Ani po stránce věcné, ani co do úpravy neměli jsme dosud u nás vydání tak pěkné. Směle je můžeme dát do ruky i vyspělejších čtenářů. Nový překlad vybízí k mnohostranným srovnáním. Dovoluji si na okraj několik poznámek, které pokládám za případné.

1. Z Colovy předmluvy je patrné, že chtěl překládat »současným jazykem, ale se zřetelem k jazykové tradici našich českých biblických překladů . . .« Jde tedy o »nový překlad se stálým zřetelem k Sýkorovu překladu« (str. 7). To dlužno mít při posuzování stále na paměti. Novost Colova překladu (vzešlého ze spolupráce s odborníky v řečtině i češtině) a jeho revolučnost, výbojnost můžeme si ověřovati na každém verši. Nejzřejmější je to ovšem v epištolách. Jeví se to zvl. v nahrazování přechodníků, v pře-

hledné úpravě dlouhých souvětí, v mluveném výrazu místo tvarů archaických a pod. Srovnej Cola se Sýkorou, na př. u Lk 21, 1—4; Řím 1, 1—7; 2 Kor 11, 8—9; Kol 2, 8—15. Stran přechodníků viz ještě na př. Mt 2, 11—12; 27, 27—29. Přechodníky ponechány tam, kde nás celkem neruší (Mt 1, 19; J 19, 30). — Celek epištol se dostává českému katolíku po prvé v srozumitelném překladu, k němuž razil cestu zvl. Hejčl svými epištolami. V dalším si všimnu některých hledisek, podle nichž bych u Cola očekával přesnější vyjádření originálu; bude také patrné, jak Sýkora je někdy přesnější nežli Col.)*

2. Přihlížení k Sýkorovi mělo důsledky mimo jiné předně v poměru Cola k Vulgatě, resp. k originálu. Projevuje značnou závislost na ní, ale někdy se rozhoduje pro řec. znění. Zachované znění Vulgaty bylo asi ovlivněno i zřetelem k použití překladu v liturgii (viz rozhodnutí Papež. bibl. komise v AAS, 1943!). Kromě pravidelných shod Vulgaty s originálem jeví se nám tak u Cola zhruba 4 případy:

a) Přeložena Vulg. a řec. znění je v poznámkách: Lk 24, 17, 24; Ef 5, 14 (tu bych navrhoval místo *zasvitne ti* intensivněji: *zazáří ti!*) a m. j.

b) Přeložena Vulg., ale řec. Merk (jehož 4. vyd. měl Col v ruce) v poznámce neuveden: J 4, 11 *nemáš vědra* M $\times$ *nemáš, čím bys navázil* VSC; 1 Sol 4, 8 *vám dává* M $\times$ *nám dal* VC. Jinde se rozhoduje se Sýk. proti M i V: J 1, 15 (čas!); Kol 3, 24 (slovosled: *Pánu Kristu!*); 2 Kor 11, 3 (přidej: *a čistoty* M!).

c) Merk přeložen a Vulg. v pozn.: J. 16, 9; Sk 1, 16; Ř 8, 13. Zarazí poněkud, je-li v témž verši bez zvl. nutnosti v pozn. jednou ř. znění a po druhé Vulg.: 1 Pt 5, 14; J 10, 25. 29.

d) Jindy je přeložena Vulg. v souhlase s podřadnějšími ř. rkp., ale Merkovo znění není ani v textu ani v pozn.: Ef 2, 5; 5, 2, 31; 6, 2 a j.

Jsou tu tedy spojeny různé zřetele (ne vždy nezávazné), a je to nesporně na úkor jednotnosti a přesnosti překladu. Dnes snad už můžeme požadovat důsledné překládání řec. originálu podle jeho dneš. stavu, zvl. když i Col mu mnohdy dává proti Vulg. přednost! Těšíme se, že nám Col přeloží N. Z. zcela podle originálu!

3. Na mnoha místech čteme spíše výklad než překlad, na př.: Ř 1, 4 *podle ducha svatosti* MVS $\times$ *podle božské přirozenosti* C (v poznámce o tom nic!); Ef 2, 2 *v synech neposlušných* M $\times$ *v dětech* ... C; J 1, 3 *Všecko povstalo Slovem* C — při hlasitém čtení je snadné neporozumění, nehledě k tomu, že doslovné *»skrže ně«* je obsažnější! Naopak by neškodilo přeložit v J 1, 5 druhé *kai-a* volněji *ale*. Spíše už přijmeme volnější překlad v 2 Kor 11, 4 *klidně (to snášíte)* C místo doslov.: *pěkně* ... Podobně přeložen hebraism Lk 1, 32, 35 a j. *bude nazýván* slovem *bude*. Menší nejed-

*) Pro úsporu místa volím tyto zkratky: V - Vulgata, M - Merkovo vyd. řec. N. Z., S - Sýkora-Hejčl, C - Col; ř. - řecký; $\times$ - naopak.

notnost: na př. Lk 1, 49 v textu doslovně *jehož jméno je svaté* SC a v poznám. *kteří je svatý*; zato ve v. 51 má v textu výklad *svou mocí* C a v poznám. doslovně *svým ramenem*!

4. Někdy překládá Col originál výrazem nadbytečným: Ef 1, 18 *pro věřící* (en tois hagiois — in sanctis) × *pro nás, kteří věříme* C; Lk 1, 49 *Mocný* (ho dynatos) × *Ten, jenž je Mocný* SC; Ř 1, 1 (*určený*) *pro evangelium* × (*vyvolený*) *ke kázání ev.* SC; Fil 3, 10 *vzkříšení* × *zmrtvýchvstání* C (*anastasis* bez: *ek nekron!*). Také netřeba překládat — aniž opustíme přesnost — každé ř. *de* či *gar*; někdy takové *totiž* zní v češtině trochu cize, na př. Sk 27, 34. V Ef 1, 13 *a v ně uvěřili* C obsažněji a věrněji: *a uvěřili*.

5. Naopak zas nebývá některé slovo originálu v češtině vůbec vyjádřeno: Lk 24, 15 *přiblížil se Ježíš* SC × *sám* (kai autos!) *J. se př.*; pod. v Ef 4, 16 přelož. ř. *sómatos* aspoň zástupně: *samo*...; J 1, 16 *my všichni* (hémeis pantes!) *S* × *všichni* C; Lk 1, 11 *zjevil se mu anděl*..., *stojící* (hestós) *na pravé straně*... *S* × *zjevil se mu po pravé straně*... *anděl*... C; Mt 2, 16 *poslav* (aposteilás) *vojíny dal usmrtit*... *S* × *Dal usmrtit*... C. Výjimečně by se měl vyjádřit — jak Col nejednou vhodně činí — ř. člen také u J 1, 8 *On nebyl tím Světlem* × *On nebyl Světlem* C...

6. Jiné poznámky se týkají záměny mluvnic. osoby a čísla (Sk 27, 17 přeložit celý verš v 3. pl. M i V!, ne v 1. pl. C — nebo dát aspoň do poznámek!), časů (J 2, 10 *zavolá* MV × *zavolal* SC; Ř 1, 3 *vzešel* MVS × *pcchází* C, a j.), předložek (Ef 4, 1 *s veškerou pokorou* *S* × *ve vši pokoře* C). Někdy Colovo vyjádření nedbá lapidárnosti doslovného znění: 2 Kor 10, 18 *není osvědčený* (muž) — ř. *ú... estin dokimos* × *...se neosvědčil* C — viz Vulg.!

7. Četnější případy se týkají vůbec nedostatku expresivnějšího tlumočení. Několik příkladů: Ef 2, 5 *přivedl nás k životu v Kristu* C × *spolu s K.* (synedzopoiésen...); v. 6 bych podobně přeložil: *...nás spolu vzkřísil a spolu s ním umístil v nebesích*; v. 10 *připravil* C × *plněji předem připravil* (prohétoimasen!); V. 21 *celá stavba* C a většina překladatelů × *veškerá, každá* (ř. pása oikodomé!)?!; Ř 1, 8 *víra vaše* (slovos!) *se šíří* C × *se rozhláší* *S* (ř. katangelletai); J 1, 14 *přebývalo* SC — vyjádřit ř. aor. *eskénósen!*; ibid. *viděli jsme* SC × *patřili jsme na* (plněji podle ethésametha, není eidomen!); J 6, 27 *potvrdil* SC × *p. svou pečeti* (esfragisen!) — z četných jiných pod. viz na př. Ef 1, 13; 4, 30; Mt 5, 9 *pokojní* SC × přel. na př. *mirotoporní* (eirénopoió-pacifici!).

8. Na mnoha místech nepřeloženy přesně tvary ř. aoristu. Viz zvl. Lk 24, 39 *Dotýkejte se mne a vizte* SC × *Dotkněte se mne a pohleďte*; J 4, 39 *činila* SC × *učinila*; Lk 3, 4 *urovnejte* C × *urovňavejte*; 1 Kor 13, 3 *nic by mi to neprospělo* SC × *nic mi to neprospívá* (ind.! prés.); dále viz na př. 2 Kor 11, 9; Ř 1, 13; Ef 4, 23, 27, 29. V Žid 1, 3 *Očistil nás* C × *lépe: Když vykonal očistu* (katharismón poiésamenos, není: katharísás!); ibid.: *nyní sedí* VC × *posadil se* (ekathisen).

9. Je žádoucí, důsledněji vyjádřit různé rozmanitosti originálu rozmanitým překladem. Proč na př. nepřeložit ř. *to paidion* — dítě místo *divka* VSC (Mk 5, 39. 40. 41), když v perikopě řečtina sama rozlišuje oba výrazy? Ibid. 42 bych pak v oslovení nenapsal: *divko*, ale pěkně česky: *děvče*. Řec. synonyma: *epikalúmenos* (Sk 10, 18), *hos epikaleitai* (ibid. 32), *epikléthenta* (12, 25) překládá Col jednotvárně: *příjmením!* Naopak bychom nejednou ponechali překladu prostotu originálu. Tak Mt 2, 15 *A byl tam S* $\times$ *A tam zůstal C*; 2, 1 *za dnů S* $\times$ *za panování C* a j.

10. Již výše byla zmínka o obratném členění period v Colově překladu. Je také zřejmo, že rozsekati rozevlátou periodu na samé krátké dýchavičné větičky (byť to i smysl připouštěl) znamenalo by setřítí vážně ráz originálu. A Col nemá krátké věty »za každou cenu«. Přesto bych však byl proti Colovi ještě úzkostlivější. Na př. — pro úsporu místa neuvádím celou souvislost —: Ef 1, 3 *Ten nás požehnal C* $\times$ —, *který nás požehnal*; ibid. v. 7 — *milosti. Tu na nás vylil C* $\times$ — *milost, kterou ... nebo (Otec) ji na nás vylil ...*; nahrazuji přechodník v. 11 —, *byvše předurčení C* $\times$ —, *neboť jsme byli p.* — Tím je bez porušení srozumitelnosti dosaženo vyjádření méně vtíravého.

11. Col uchovává ještě různé knižní a archaické výrazy. Na př. Sk 23, 26 a 24, 3 *velmožný SC* $\times$ *lépe snad slovatný*; J 1, 47 *pojď a viz SC* $\times$... *a podívej se*; Mt 6, 8 *ví zajisté SC* $\times$ *vždyť ví*; Ř 1, 7 *Otce našeho C* $\times$ *n. O.*; Ř 7, 24 *ó já nešťastnice C* $\times$ *Já ...* Podle Vulg. přeloženo J 1, 7, 8 *vydal svědectví SCV* místo: *svědčil (martyrésé)* a m. j. Zhusta má Col tradiční archaic. výrazy, jako Ř 1, 7 (a m. j.) *miláčkům SC* $\times$ *milovaným*; Ef 5, 1 (a m. j.) *milé děti SC* $\times$ *milované děti*; Sk 7, 2 *muži bratři C* (ř. *andres adelfoi*) $\times$ *Bratři*; pod. Sk 21, 27 a m. j.; ale i tu se jeví nedůslednost: Sk 22, 1 *bratři S* i *C*! Ř 11, 33 *vědomosti SC* vhodněji *poznání (gnósis!)*; Lk 12, 1 *četní zástupové SC*! J 1, 23 *spravte cestu SC* $\times$ *vyrovnejte ...*; 1 Kor 13, 3 *statek SC* $\times$ *jmění*; Ef 2, 3 *žádostmi SC* $\times$ *chťiči*; ibid. 5, 1 *Následujte C* $\times$ *Napodobujte*; Ř 11, 33 *nevystihlé SC* $\times$ *spíše nevystopovatelné* (ř. *anexchniastoi*); 1 Sol 4, 16 *trouba Boží SC* $\times$ *Boží polnice*. (Žid 1, 3 *po pravici Božího Majestátu* $\times$ *B. velebnosti C*!) Moderní čes. překlad nahradí snad časem i taková slova, jež zatím Col ponechává a jež nepociťujeme nemile, na př. *blahoslavení* u Mt 5, 4 nn a j. — navrhuji [*pře*]šťastní, blažení. Šlo by i o znění Otčenáše.

12. Z ohledu zvl. na hlasité čtení bylo by dobře nahradit: Ef 4, 1 *hodně SC* $\times$ *způsobem hodným*; Žid 1, 2 *jim stvořil C* $\times$ *skrze něj ...*; J 4, 16. 17 a j. *Dí jí Ježíš C* $\times$ *J. jí řekne*; Ef 1, 23 *jenž všechno C* (shluk 4 souhl.!).

13. Lze-li v češtině někdy klásti doplněk v 1. p. při slovese býti, jsou takové případy nesporně tam, kde doplněk vyjadřuje něco nadmíru trvalého a podstatného, jako *mystické Tělo Kristovo*: Ef 2, 10 *Vždyť jsme jeho dílem C* $\times$... *dílo*; 1, 23 *Ta (!) jest jeho tělem C* $\times$ *jež jest jeho tělo*, a m. j. (Pokračování na 3. str. obálky dole.)

EPHEMERIDES THEOLOGICAE CLERI CATHOLICI BOHEMICI

ANNUS 114. FASCICULUS 1-2 - 1949

DIRECTIO ET ADMINISTRATIO: PRAHA-DEJVICE 1084, BOHEMIA

SUMMARIUM FASCICULI I-II.

Dr A. Salajka: Autocefalia Ecclesiae orthodoxae russicae . . .	1
Dr V. Bogner: An homo secundum corpus ab animali ortum sumpserit	12
Dr J. Buryšek: De assistentia activa in sacrificio Missae . .	17

VARIA

Manuscripta Veteris Testamenti recenter inventa. — Facultas bir- tualismi. — Missa vespertina. — Jeiunii eucharistici mitigatio. — Necrologi: Archiepiscopus Karol Kmeřko. — Dr Ludovicus Ma- toušů. — Dr Aug. Neumann. — Dr O. Karlík	23—28
Recensiones litterariae	29—32

14. Látku k diskusi poskytuje patrně i Colův překlad výrazů, jako ř. *ekklésia* - *křesťan*, *obec* C, ř. *hagioi* - *křesťané* C, *praetorium* je u něho *císařská stráž*, a pod.

Nezabývám se tu jinými pozoruhodnostmi Colova překladu, jež už daleko spíše připouštějí více hledisek. — Dodejme pro úplnost, že Col napsal k skupinám knih i k jednotlivým spisům N. Z. hutné výstižné úvody a že jeho pěkný komentář je obsáhlejší než u Sýkory-Hejčla. Tak má čtenář spolu s překladem v ruce zároveň malé kompendium novozákonní vědy. Text je rozčleněn na myšlenkové celky zvláštními tučnými nadpisy. Básnický nadnesený perikopy jako Magnificat, Janův Prolog a pod. mají veršovou, básnickou úpravu. Pro rychlé hledání je vzadu seznam liturgických perikop a rejstřík s dvěma mapkami. Tím vším se dostalo dílu vzácné přehlednosti a krásy, hodné zcela mimořádné chvály. Řadí se k nejlepším pracím toho druhu v Evropě.

Nakladatelství Cyrilo-Methodějské knihtiskárny V. Kotrba, nár. správa v Praze II, Pštrossova 200, věrno své nakladatelské tradici vydalo k vánocům 1948 II. vydání knihy **P. Antonín a Spale Bible, její postavy a děje**. Je to Písmo svaté Starého i Nového Zákona v jediném vázaném svazku. Látka je tu podána pietně, pokud možno slovy bible samé. Poněvadž však text bible bývá na některých místech, obzvláště Starého Zákona, mnohým ne zcela srozumitelný, osvětlil jej autor knihy po církevní úchvle vhodným výkladem a zpřístupnil tím obsah této knihy knih dnešnímu člověku. Biblické události jsou tu seřaděny v dějepisnou souvislost, uprostřed pak stojí božská postava Ježíše Krista s Jeho učením a s Jeho vykupitelskou obětí na kříži. I. vydání této knihy vyšlo v dobách národního útisku za okupace, bylo okamžitě rozebráno a na přemnohé se již nedostalo. Pro ty je určeno toto druhé, rozšířené vydání. Je třeba jen v kruhu domova usednout a poddat se kouzlu biblického čtení. Tu najde každý po shonu dne a hluku ulice vzácné uklidnění. Kniha o 552 stranách je doprovázena vřelým úvodem J. E. Msgre Dr Josefa Berana, arcibiskupa pražského a primasa českého. Obrazovou část, jakož i vnější úpravu knihy vytvořil Stanislav Ulman, profesor vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze. Kniha je opatřena čtyřmi barevnými mapkami. Vkusně vázaný výtisk stojí 160 Kčs. U všech knihkupců neb přímo u nakladatele.

Aby bylo umožněno každému čtenáři porozumění obsahu Bible, rozhodlo se vydavatelstvo Vzdělávací knihovny katolické, že vydá

KOMENTÁŘE K PÍSMU SVATÉMU STARÉHO I NOVÉHO ZÁKONA

Jako úvodní svazek Komentáře vyjde v nejbližších dnech studie univ. prof. dr. Jana Merella

STUDIUM A ČETBA BIBLE

(podle encykliky Pia XII.: O časovém podporování biblických studií.)

CENA KNIHY BUDE ASI Kčs 60.—

Jako další svazek Komentáře je připraven k tisku

VÝKLAD LISTŮ SV. PAVLA ZE ZAJETÍ

Nakladatelství CMK V. Kotrba, n. s., Praha II, Pštrossova 200.

Paramentní ústav Křesťanské akademie v Praze II, Národní třída č. 6, telefon č. 452-63, vyrábí a dodává církevní roucha v jednoduchém a přepychovém provedení, jakož i veškeré potřeby pro bohoslužby a výzdobu chrámu. Potřebujete-li církevní roucha nebo jiné ozdobné předměty pro svůj chrám, obraťte se s důvěrou na Paramentní ústav Křesťanské akademie. Ochotně Vám poradí a vzorně Vás obslouží. Staňte se členem Křesťanské akademie. Clenský příspěvek činí: pro zakládajícího člena jednou provždy 300 Kčs, pro skutečného člena 30 Kčs a pro podporujícího člena 10 Kčs ročně. Bližší informace Vám podá kancelář Křesťanské akademie.